

förenade liv

Årsredovisning 2017

Finansiella rapporter

Förvaltningsberättelse	3
Resultaträkning	10
Rapport över totalresultat	11
Resultatanalys	12
Balansräkning	13
Rapport över förändringar i eget kapital	15
Kassaflödesanalys	16
Styrelsen och vd:s underskrifter	74

NOTER

Not 1	Redovisningsprinciper	17	Not 22	Materiella tillgångar	59
Not 2	Väsentliga uppskattningar och bedömningar	26	Not 23	Disposition av företagets vinst eller förlust	60
Not 3	Upplysningar om risker	27	Not 24	Obeskattade reserver	60
Not 4	Premieinkomst	48	Not 25	Ej intjänade premier	60
Not 5	Kapitalavkastning, intäkter	48	Not 26	Livförsäkringsavsättning	60
Not 6	Värdeökning på övriga på placeringstillgångar	48	Not 27	Avsättning för återbäring och rabatter	61
Not 7	Utbetalda försäkringsersättningar	49	Not 28	Avsättning för oreglerade skador	61
Not 8	Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar f e r	49	Not 29	Uppskjuten skatteskuld	61
Not 9	Driftkostnader	50	Not 30	Pensioner och liknande förpliktelser	61
Not 10	Kapitalavkastning, kostnader	51	Not 31	Skulder avseende direkt försäkring	62
Not 11	Värdeminskning på övriga placeringstillgångar	51	Not 32	Derivat	62
Not 12	Övriga tekniska intäkter	51	Not 33	Upplysning om kvittning	64
Not 13	Nettoresultat per kategori av finansiella instrument	52	Not 34	Övriga skulder	65
Not 14	Skatt på årets resultat	53	Not 35	Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	65
Not 15	Aktier och andra andelar	53	Not 36	Ställda säkerheter	65
Not 16	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	54	Not 37	Eventualförpliktelser	66
Not 17	Utlåning kreditinstitut	54	Not 38	Upplysningar om närstående	66
Not 18	Fordringar avseende direkt försäkring	54	Not 39	Medelantal anställda samt löner och ersättningar	69
Not 19	Övriga fordringar	55	Not 40	Avstämning av totalavkastningstabell	74
Not 20	Finansiella tillgångar och skulder	55	Not 41	Tvister	74
Not 21	Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder	59	Not 42	Väsentliga händelser efter balansdagen	74

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Styrelsen och verkställande direktören (vd) för Förenade Liv Grupp försäkring AB (publ) (Förenade Liv) med organisationsnummer 516401-6569, avger härmed årsredovisning för 2017.

Ägarförhållanden och koncernstruktur

Förenade Liv ägs till 100 procent av Folksam ömsesidig sakförsäkring (Folksam Sak). Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar bland annat de helägda dotterföretagen Tre Kronor Försäkring AB och SalusAnsvar AB samt det delägda finska företaget Folksam Skadeförsäkring Ab. I not 38 ges en detaljerad beskrivning av Folksam och de relationer som finns mellan de ingående företagen.

Verksamhet

Förenade Liv är specialister på personförsäkringar för tjänstemän och akademiker. I nära samarbete med organisationer, arbetsgivare och förmedlare skräddarsys grupplösningar. Förenade Liv är ett icke-vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag som bedriver försäkringsverksamhet enligt ömsesidiga principer avseende frivillig gruppförsäkring. Produkterna som erbjuds är liv-, sjuk-, diagnos-, premiebefrielse-, olycksfall- samt sjukvårdsförsäkring. Olycksfalls-, sjuk-, sjukvårds- och diagnosförsäkring särredovisas som skadeförsäkringsrörelse, övrig verksamhet redovisas som livförsäkringsrörelse.

Väsentliga händelser under året

Efter rekommendation från Förenade Livs styrelse har stämman 2016 beslutat att i enlighet med moderföretagens styrelse inleda en införlivning av Förenade Livs verksamhet och avveckling av företaget. Beslutet har fattats på basis av en analys som utvisar att införlivningen är görbar samtidigt som den effektiviserar Folksam och gagnar samtliga berörda företagskollektiv. Vidare har Folksam tillsammans med Förenade Liv fattat beslut om att ingå en överenskommelse (avsiktsförklaring) mellan Folksam Sak, Folksam Liv och Förenade Liv rörande villkoren och principer kring införlivning som syftar till att ge parterna en trygghet i att införlivningen ska ske på ett korrekt sätt.

Under 2017 har ett stort arbete genomförts för att möjliggöra en införlivning av Förenade Liv i Folksam Sak och Folksam Liv. Följande har påbörjats och genomförts:

- Utbetalning av återbäringsmedel.
- Förberedelser och konverteringar av förbund till nya försäkringsgivare.
- Avveckling av affärsområden som ej ingår i Folksam Sak och Folksam Livs framtida strategi.
- Harmonisera kapitalförvaltningsmodell med Folksam Sak och Folksam Liv.

Under 2018 kommer arbetet till stora delar bestå av att införliva Förenade Liv i Folksam Sak och Folksam ömsesidig livförsäkring (Folksam Liv). Arbetet ska genomsyras av hög servicegrad till våra kunder när de byter till ny försäkringsgivare samt god kontroll av övrig verksamhet. Förenade Liv planeras att vara avvecklat under första kvartalet 2019.

Ekonomisk översikt

2017 har återigen varit ett starkt verksamhetsår för Förenade Liv och premieinkomsten f.e.r (för egen räkning) har ökat med drygt 6 procent, bland annat beroende på att sjukvård- och diagnosförsäkringar ökat starkt. Årets kapitalavkastning är lägre än 2017. Detta påverkar resultatet i hög grad jämfört med tidigare år, se mer under avsnittet kapitalförvaltning och -avkastning.

Försäkringsersättningarna inklusive förändring av försäkringstekniska avsättningar har dock ökat jämfört med föregående år främst drivet av att skadereserven för årets bestånd är högre än avvecklingen av tidigare års skador.

Trots ökad affärsvolym har driftkostnader kunnat hållas nere och tillgängligheten, samt kundnöjdheten, i kundtjänst och skadeorganisationen har hållits på en fortsatt hög nivå.

Förenade Livs försäkringstekniska resultat (exklusiva kapitalavkastning) uppgick till -42 (-8) miljoner kronor. Företaget visade för år 2017 ett resultat före bokslutsdispositioner och skatt om - 24 (246) miljoner kronor, det lägre resultatet är framförallt hänförligt till den lägre kapitalavkastningen under året.

Kapitalförvaltning och -avkastning

För att nå en god riskspridning och avkastning fördelas Förenade Livs investeringar på olika tillgångsslag och marknader. Investeringar görs främst i räntebärande värdepapper och aktier. Tillgångarna förvaltas utifrån ett ansvarsfullt perspektiv med såväl etisk som miljömässig hänsyn, utan att göra avkall på avkastningskrav och lämplig risknivå.

Tillväxten i Sverige och övriga världen har på det hela taget varit god under 2017. Trots detta har inflationen haft svårt att komma upp till Riksbankens och europeiska centralbankens mål på 2 procent. Detta har föranlett fortsatta penningpolitiska stimulanser i form av låga styrräntor och fortsatta stödköp av obligationer från såväl europeiska centralbanken som den svenska Riksbanken. Det låga ränteläget i Sverige och Europa vid ingången av året bestod året ut. Detta har inneburit en måttlig avkastning på räntebärande placeringar samtidigt som den goda tillväxten gett stöd åt en fortsatt positiv börsutveckling.

Företagets förvaltade kapital uppgick vid utgången av 2017 till 3 694 (3 840) miljoner kronor. Av detta utgjorde cirka 79 (74) procent, räntebärande värdepapper utgivna av stater och kommuner och bostadsinstitut, eller motsvarande. Ränteportföljens värde uppgick vid utgången av året till 2 925 (2 853) miljoner kronor och durationen i den räntebärande portföljen har under året varit cirka 3,5 (3,5) år. Aktieportföljen stod för 21 (26) procent av det förvaltade kapitalet och uppgick vid årets utgång till 769 (986) miljoner kronor. Förenade Liv äger en större post aktier i Swedbank. En del av detta innehav såldes i mars 2017. Värdet på Swedbank-innehavet var vid årsskiftet 410 (541) miljoner kronor. Valutaexponeringen var vid årets utgång cirka 12,5 procent.

Totalavkastningen för år 2017 på företagets tillgångar blev 0,7 (7,0) procent, motsvarande 26 (259) miljoner kronor. Det som i huvudsak förklarar totalavkastningen är företagets strategiska tillgångsfördelning, vilken bland annat styrs av försäkringsåtagandenas art och företagets risktolerans. Mot bakgrund av vald tillgångsfördelning förklaras årets avkastning främst av en god utveckling för aktier i allmänhet, men en svagare utveckling för Swedbank-aktien och en svag avkastning för räntebärande placeringar. Avkastningen på aktier blev därmed 1,4 (20,5) procent och för räntebärande tillgångar 0,4 (3,2).

Totalavkastningstabell

Tkr	Ingående marknads- värde 2017-01-01	Utgående marknads- värde 2017-12-31	Total- avkastning 2017	Total- avkastning 2017 %	Total- avkastning 2016 %	Total- avkastning 2015 %	Total- avkastning 2014 %
Räntebärande placeringar	2 853 004	2 925 206	10 653	0,4	3,2	1,0	6,3
Aktier	986 432	768 816	15 730	1,4	20,5	4,1	21,0
Specialplaceringar	174	135	-39	-22,4	21,9	5,5	18,2
Summa	3 839 610	3 694 157	26 344	0,7	7,0	1,9	9,6

Totalavkastningstabellen är uppställd enligt rekommendation från Svensk Försäkring och företagets riktlinjer för mätning och rapportering av totalavkastning. I not 40 redovisas hur totalavkastningstabellen är kopplad till resultat- och balansräkningen.

Hållbarhet

Förenade Livs hållbarhetsarbete är en del av Folksam Sak-koncernens hållbarhetsarbete. För närmare upplysningar om det arbetet hänvisas därför till Folksam Saks årsredovisning för 2017 enligt ÅRFL 6 Kap. Folksam Sak har organisationsnummer 502006-1619 och moderföretaget har sitt säte i Stockholm. För en mer heltäckande beskrivning av arbetet med hållbarhet och aktiviteter under 2017, läs gärna mer i Folsams Hållbarhetsredovisning och Årsberättelse 2017 (<http://ir.folksam.se>).

Medarbetare

Inom Folksam tillämpas tillikaanställning vilket innebär att medarbetarna är anställda i flera företag inom gruppen. Folksam har cirka 3 900 medarbetare på flera orter i Sverige. Folksam har en gemensam HR-funktion som ger stöd i HR-processerna för samtliga företag inom Folksam. Folksam vill vara en attraktiv arbetsplats med kända och konkurrenskraftiga erbjudanden till nuvarande och framtida medarbetare. Rekryteringstakten är fortsatt hög och under 2017 externrekryterades 540 (456) personer. Årets medarbetarundersökning visade generellt goda resultat. Totalindex slutade på 74 (72) procent positiva svar i genomsnitt och 81 (82) procent svarade att de gärna eller mycket gärna vill arbeta kvar i Folksam framöver.

Folksam ska ha miljöer med processer, informationsstöd och teknik som stödjer effektivitet samt legala krav och som dessutom främjar god hälsa och motivation. Under 2017 har åtgärder genomförts för att sänka sjuktalen, bland annat genom en särskild satsning på rehabilitering av långtidssjuka. En effekt av detta är att sjuktalen i urvalsgruppen har sjunkit. Vi ser även att Folsams totala sjuktal har minskat något under året (rullande 12 månader) till 5,4 procent från 5,6 procent föregående år.

Kompetensutveckling

Under 2018 träder en ny lag om försäkringsdistribution (IDD) i kraft. Den ställer bland annat krav på kunskap, kompetens och godandel hos försäkringsdistributörer. Folksam välkomnar den här typen av regleringar som hjälper till att stärka konsumentskyddet. Folksam arbetar löpande med kompetensutveckling för att säkerställa regulatoriska kunskaps- och kompetenskrav, samt stärker nu organisation och rutiner ytterligare för att möta skärpta regelverkskrav. Under hösten 2017 lanserades även kompetensutvecklingsinsatser för de som arbetar i Folsams erbjudande- och produktutvecklingsprocesser.

Under 2018 ersätts personuppgiftslagen (PUL) av en ny dataskyddsförordning (GDPR). Alla medarbetare i Folksam har under 2017 genomfört lärande i informationssäkerhet i syfte att öka medvetenheten om de hot som finns, samt skydda Folksam och kundernas information.

För att ha försäkrings- och pensionssparandebranschens mest nöjda kunder behöver Folksam chefer och ledare som genom ett strategiskt och coachande förhållningssätt tar ansvar för kompetensförsörjning och rätt prestation. Folsams medarbetare ska bidra till en kultur där gemensamt ansvar tas för kontinuerlig utveckling, samarbete och lärande. Analyser av kompetenskrav för kundnära medarbetare inom Folksam Sak har resulterat i tillgängliga och anpassade kompetensutvecklingserbjudanden som har genomförts löpande under 2017. Erbjudandena består av digitalt lärande i kombination med arbetsnära träning. Tillsammans med introduktionsprogram, årlig fortbildning och revidering säkerställs det totala behovet av kompetens utifrån befattning, ansvar och regulatoriska krav.

Löner, ersättningar och övriga villkor

Folksam är genom medlemskapet i Arbetsgivarföreningen KFO bundet av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Enligt Folksams lönepolitik ska lönerna vara individuella och differentierade, motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med kundernas förväntningar. Folksam har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande, varför huvuddelen av ersättningarna utgörs av fast grundlön. Vad gäller jämställda löner inom Folksam låg skillnaden i medellön mellan kvinnliga och manliga medarbetare på 8 procent för 2017. Vid en nedbrytning på likvärdiga arbeten låg löneskillnaden på 1 procent.

Folksam har ett belöningsprogram för medarbetarna som syftar till att synliggöra och sätta fokus på Folksams affärsstrategier och övergripande mål. Belöningsprogrammet omfattar samtliga medarbetare inom Folksams svenska verksamhet utom koncernledningen, vd och vice vd i dotterföretagen samt chefen för internrevision Folksam Sak respektive Folksam Liv.

Medelantal anställda samt löner och ersättningar, med särskild specifikation på ersättningar till ledande befattningshavare, redovisas i not 39.

Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Resultatutvecklingen påverkas i hög grad av börs- och valutakursers utveckling liksom av förändringar i det allmänna ränteläget. Dessa påverkas i sin tur av förändringar av makroekonomiska faktorer såsom tillväxt, inflation och arbetslöshet. Under senare år har förändringar i klimatet och ökade variationer i väderleken medfört att skadefrekvensen och skadekostnaderna har ökat. Klimatförändringar skapar en ökad osäkerhet i bedömningen av riskerna i ett skadeförsäkringsföretag. Riskerna och de beslut som fattas för att hantera dessa påverkar företagets ekonomiska ställning och förmåga att nå dess mål. Genom aktiva, kontrollerade och affärsmässiga beslut med beaktande av risker skapas förutsättningar att erbjuda kunderna trygga försäkringslösningar. Av den anledningen är det viktigt att risker hanteras och kontrolleras på ett strukturerat sätt, både i ett kort och ett långt tidsperspektiv. En beskrivning av Förenade Liv samlade risker och hur de styrs samt hanteras återfinns i not 3.

Bolagsstyrning

God bolagsstyrning handlar om att säkerställa att företag sköts på ett hållbart, ansvarsfullt och så effektivt sätt som möjligt. En övergripande målsättning med företagets bolagsstyrning, förutom att den ska överensstämma med övergripande vision, mål om nöjda kunder och etiska principer, är att säkerställa en god avkastning för ägarna.

Bolagsstyrningen av Förenade Liv följer de regelverk som gäller inom moderföretaget och utgår från svensk lagstiftning, och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Folksam tillämpar också Svensk kod för bolagsstyrning. Utöver de externa styrande regelverken finns interna regelverk, klassificerade som övergripande, som fastställts av stämma, styrelse eller vd. Instruktioner och regelverk som har fastställts i moderföretagets styrelse och som har bäring på Förenade Liv tas därefter, efter anpassning till företagets verksamhet, i Förenade Livs styrelse. Vissa av regelverken fastställs årligen, oavsett om de förändras eller inte.

Varje kvartal redovisas för styrelsen den ekonomiska ställningen i form av de kvartalsbokslut som upprättas.

Framtida utveckling

I och med det beslut som fattats gällande införlivning av Förenade Liv i Folksam, se avsnitt väsentliga händelser, prioriteras upprätthållandet av befintlig verksamhet i enlighet med befintliga avtal och överenskommelser med gruppföreträdarna samt upprätthållandet av den service gruppföreträdare kan förvänta sig jämfört med tidigare leveranser/aktiviteter. Förenade Liv ska även medverka till att införlivningen i Folksam Sak och Folksam Liv blir korrekt och så bra som möjligt för företagets kunder och medarbetare.

Kommande regelverksförändringar

Inom regelverksområdet pågår ett antal större förändringar vilka väsentligt kommer att prägla Folksams verksamhet. Kommande regelverksförändringar kan komma att påverka företagets risker och riskhantering. Förenade Liv bevakar löpande utvecklingen och analyserar eventuella konsekvenser av förändrade regelverk.

IASB har i maj 2017 publicerat standarden IFRS 17 Insurance contracts som ska tillämpas från första januari 2021. Standarden är ännu inte antagen i EU. IFRS 17 innebär stora förändringar i värdering, en förändrad presentation av resultaträkningens poster och en ny

intäktsredovisning. I vilken utsträckning standarden blir tillämplig på onoterade försäkringsföretag i Sverige är oklart och Finansinspektionen utreder för närvarande hur implementationen ska ske i Sverige. Inom Folksam har ett projekt påbörjats för att analysera effekterna av standarden. IFRS 9 Finansiella instrument omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument. Standarden träder i kraft första januari 2018 men Folksam kommer att använda möjligheten att samordna tillämpningen av IFRS 9 och IFRS 17, vilket möjliggörs av det tillägg till IFRS 4 som IASB har gett ut. Under 2017 har Folksam analyserat effekterna av IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder, som börjar gälla första januari 2018. Syftet med en ny intäktsstandard är att ha en enda principbaserad standard för samtliga branscher som har avtal med kunder. Standarden medför inga ändringar för Folksam utan endast utökade upplysningskrav. Den nya standarden IFRS 16 Leases ska tillämpas från och med första januari 2019. Standarden innebär förändringar framför allt för leasingtagare, vilket innebär att leasingtagare redovisar i princip alla leasingavtal med en nyttjanderätt som en tillgång och en leasingskuld i balansräkningen. Redovisningen för leasinggivaren är i all väsentligt oförändrad. Det återstår att utreda hur Folksams finansiella rapportering kommer att påverkas. För mer information hänvisas till not 1 Redovisningsprinciper.

Gällande försäkringsdistributionsdirektivet (IDD) har regeringen kommit med sitt förslag kring hur IDD ska implementeras i Sverige. Regelverket innehåller bland annat regler om ersättningsmodeller, skärpta krav på utbildning, transparens och information till kund. IDD börjar gälla den första juli 2018. Folksam har sedan ett tag tillbaka arbetat med direktivet för att anpassa verksamheten till det nya regelverket. Det finns fortfarande en del oklarheter i regelverket och det återstår för Finansinspektionen att skriva föreskrifter med mer detaljerade regler. Regelverket för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter) trädde i kraft redan den första januari 2018.

Ett annat regelverk som börjar tillämpas från och med maj 2018 är den nya dataskyddsförordningen, General Data Protection Regulation (GDPR) som ersätter Personuppgiftslagen (PUL). Den innebär en skärpning av hur organisationer inom EU får behandla personuppgifter. GDPR syftar till att stärka och skapa ett mer enhetligt dataskydd för personer inom EU. Folksam med dotterföretag arbetar intensivt med att anpassa verksamheten till det nya regelverket.

Femårsöversikt och nyckeltal, Tkr

Resultat	2017	2016	2015	2014	2013
Premieintäkt för egen räkning	649 287	568 817	462 989	420 538	360 955
Premieinkomst för egen räkning	437 110	540 724	534 343	517 388	505 210
Försäkringsersättningar, netto (inkl oreglerade skador)	-1 049 133	-971 684	-962 432	-919 005	-717 103
Driftskostnader i försäkringsrörelsen	-117 561	-153 020	-160 166	-153 092	-111 055
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	-23 796	246 187	-91 126	148 560	267 496
Årets resultat	-36 873	293 481	-48 692	138 135	195 701
Ekonomisk ställning					
Placeringstillgångar till verkligt värde	3 606 962	3 765 390	3 588 761	3 595 074	3 411 300
Försäkringstekniska avsättningar f.e.r	2 081 506	2 109 788	2 196 951	2 010 823	1 883 876
Konsolideringskapital					
Eget kapital	1 821 457	1 858 330	1 550 087	1 523 364	1 385 229
Obeskattade reserver	27 254	-	235 541	279 093	300 679
Uppskjuten skatteskuld	61 855	91 700	58 553	72 062	39 328
Totalt konsolideringskapital	1 910 566	1 950 030	1 844 181	1 874 519	1 725 236
Solvensrelaterade beloppsuppgifter⁴⁾					
Kapitalbas ⁵⁾	-	-	1 845 188	1 875 794	1 726 727
Erforderlig solvensmarginal ⁶⁾	-	-	291 186	259 516	237 971
Kapitalbas	1 758 412	1 724 941	-	-	-
varav primärkapital	1 758 412	1 724 941	-	-	-
Minimikapitalkrav	206 400	241 694	-	-	-
Solvenskapitalkrav	825 601	966 777	-	-	-
Nyckeltal					
Resultat av Skadeförsäkringsrörelse					
Skadeprocent	98	98	107	117	84
Driftkostnadsprocent ¹	12 (12)	14 (16)	15 (17)	17 (18)	13 (16)
Totalkostnadsprocent ¹	110	112	122 (101)	134 (135)	97 (100)
Resultat av Livförsäkringsrörelse					
Förvaltningskostnadsprocent ^{3,1}	4,6 (4,7)	5,3 (5,4)	5,6 (5,0)	5,2 (4,6)	4,6 (4,3)
Resultat av kapitalförvaltningen					
Direktavkastning, procent ²	1,6	1,6	1,8	2,2	2,2
Totalavkastning, procent ²	0,7	7,0	1,9	9,6	7,6
Ekonomisk ställning					
Konsolideringsgrad, procent, skaderörelsen ⁷	67 (176)	116 (175)	143 (175)	166 (200)	190 (199)

¹⁾Nyckeltal angivna inom parentes har beräknats exklusive driftskostnadsintäkter, huvudsakligen innehållande vinstandel från återförsäkrare, för att vara jämförbara med tidigare år.

²⁾Direktavkastning har omräknats i enlighet med FFFS 2015:12

³⁾Förvaltningskostnadsprocent beräknas för hela verksamheten.

⁴⁾Från och med januari 2016 ska solvensrelaterade uppgifter enligt Solvens II lämnas i årsredovisningen. I enlighet med FFFS 2015:12 görs inga omräkningar för tidigare perioder avseende enskilda företaget.

⁵⁾Kapitalbas beräknad enligt Solvens I

⁶⁾Erforderlig solvensmarginal för jämförelseåren 2015-2013 beräknas enligt Solvens I. För 2017-2016 tillämpas Solvens II och därmed lämnas uppgift om minimi- och solvenskapitalkrav

⁷⁾Nyckeltal angivna inom parentes har beräknats för hela företaget.

Förslag till vinstdisposition

Konsolideringsfond	1 843 329 789,80
Årets resultat	-36 872 831,45
varav	
Skadeförsäkringsrörelsen	-50 220 824,98
Livförsäkringsrörelsen	<u>13 347 993,53</u>
Totalt, kronor	1 806 456 958,35

Styrelsen och vd föreslår stämman att årets förlust, 36 872 831,45 kronor avsätts till konsolideringsfonden

Resultaträkning

Tkr		2017	2016
Teknisk redovisning av sakförsäkringsrörelsen			
Premieintäkter efter avgiven återförsäkring			
Premieinkomst	Not 4	621 678	639 114
Premier för avgiven återförsäkring		-12 255	-65 349
Förändring i avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		39 864	-9 637
Återförsäkrarens andel av förändring i avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		-	4 689
		649 287	568 817
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen		9 840	136 936
Försäkringssättningar (efter avgiven återförsäkring)			
Utbetalda försäkringssättningar	Not 7		
Före avgiven återförsäkring		-532 419	-484 977
Återförsäkrarens andel		40 154	53 038
Förändring i Avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		-116 706	-143 389
Återförsäkrarens andel		-25 831	16 696
Förändring i Övriga försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	Not 8		
Skadeförsäkringsavsättningar		-	1 400
Driftskostnader	Not 9	-75 651	-82 387
Övriga tekniska intäkter	Not 12	13	-
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-51 313	66 134
Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelsen			
Premieinkomst efter avgiven återförsäkring			
Premieinkomst	Not 4	437 756	541 482
Premier för avgiven återförsäkring		-646	-758
		437 110	540 724
Kapitalavkastning, intäkter	Not 5	68 605	65 938
Orealiserade vinster på placeringstillgångar			
Värdeökning på övriga placeringstillgångar	Not 6	-	55 108
Försäkringssättningar (efter avgiven återförsäkring)			
Utbetalda försäkringssättningar	Not 7		
Före avgiven återförsäkring		-407 441	-436 633
Återförsäkrarens andel		-	2 839
Förändring i Avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		-6 890	20 791
Återförsäkrarens andel		-	-50
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	Not 8		
Livförsäkringsavsättningar		38 357	5 186
Driftskostnader	Not 9	-41 910	-70 633
Kapitalavkastning, kostnader	Not 10	-16 388	-3 236
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 11	-43 932	
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	Not 12	6	19
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		27 517	180 053

Resultaträkning (forts.)

Tkr

Icke-teknisk redovisning		2017	2016
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-51 314	66 134
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		27 518	180 053
Kapitalavkastning, intäkter	Not 5	81 470	76 786
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	Not 6	-	64 173
Kapitalavkastning, kostnader	Not 10	-19 461	-4 023
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 11	-52 169	-
Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen		-9 840	-136 936
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		-23 796	246 187
Bokslutsdispositioner	Not 24	-27 254	235 542
Resultat före skatt		-51 050	481 729
Skatt på årets resultat	Not 14	14 177	-188 248
Årets resultat		-36 873	293 481

Rapport över totalresultat

Tkr	2017	2016
Periodens resultat	-36 873	293 481
Årets totalresultat	-36 873	293 481

Resultatanalys

Tkr	Total	Skadeförsäkringsrörelse	Livförsäkringsrörelse (Övrig livförsäkring)	
		Sjukdom och olycksfall	Premiebefrielseförsäkring	Grupplivsförsäkring
Premieinkomst före avgiven återförsäkring	1 059 434	621 678	-	437 756
Förändring i premiereserv för skadeförsäkring	39 864	39 864	-	-
Premier för avgiven återförsäkring	-12 901	-12 255	-	-646
Premier för egen räkning	1 086 397	649 287	-	437 110
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	9 840	9 840	-	-
Kapitalavkastning, intäkter	68 605	-	6 681	61 924
Utbetalda försäkringsersättningar				
Före avgiven återförsäkring	-939 860	-532 419	-2 169	-405 272
Återförsäkrarens andel	40 154	40 154	-	-
Förändring i avsättning för oreglerade skador				
Före avgiven återförsäkring	-123 596	-116 706	1 331	-8 221
Återförsäkrarens andel	-25 831	-25 831	-	-
Förändring i andra försäkringstekniska avsättn. f.e.r	38 357	-	5 218	33 139
Återbäring och rabatter	-	-	-	-
Driftkostnader	-117 561	-75 651	-	-41 910
Kapitalavkastning, kostnader	-16 388	-	-1 596	-14 792
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	-43 932	-	-4 278	-39 654
Övriga tekniska intäkter och kostnader	19	13	-	6
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	-51 313	-51 313	-	-
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	27 517	-	5 187	22 330
Totalt tekniskt resultat	-23 796	-51 313	5 187	22 330
Avvecklingsresultat före avgiven återförsäkring	-47 411	-31 548	4 380	-20 243
Avvecklingsresultat för egen räkning	-44 970	-29 107	4 380	-20 243
Försäkringstekniska avsättningar före avgiven återförsäkring				
Ej intjänade premier och kvardröjande risker	24 240	24 240	-	-
Livförsäkringsavsättningar	181 491	-	35 342	146 149
Avsättning för oreglerade skador				
Avsättning för fastställda skador och ej fastställda skador	1 371 659	1 219 789	-	151 870
Avsättning för sjukräntor	127 466	115 826	11 640	-
Skadebehandlingsreserv	94 079	84 488	1 670	7 921
	1 798 935	1 444 343	48 652	305 940
Avsättning för återbäring och rabatter	314 170	164 417	-	149 753
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar				
Avsättning för oreglerade skador	31 599	31 599	-	-
	31 599	31 599	-	-
Konsolideringsfond	1 843 330	429 418	80 225	1 333 687

Balansräkning

Tillgångar, Tkr		2017-12-31	2016-12-31
Placeringstillgångar			
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	Not 15	763 748	983 903
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 16	2 841 036	2 775 148
Utlåning till kreditinstitut	Not 17	2 113	4 552
Derivat	Not 32	65	1 787
		3 606 962	3 765 390
Summa placeringstillgångar		3 606 962	3 765 390
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar			
Ej intjänade premier och kvardröjande risker	Not 25	-	10 939
Oreglerade skador	Not 28	31 599	57 430
		31 599	68 369
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring	Not 18	68 823	83 192
Fordringar avseende återförsäkring		30 689	1 722
Övriga fordringar	Not 19	35 908	1 587
		135 420	86 501
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar	Not 22	8	16
Kassa och bank		236 850	262 820
Aktuell skattefordran		32 938	-
		269 796	262 836
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränte- och hyresintäkter		23 841	28 630
Övriga förutbetalda kostnader		363	-
		24 204	28 630
Summa tillgångar		4 067 981	4 211 726

Balansräkning

Eget kapital, avsättningar och skulder, Tkr		2017-12-31	2016-12-31
Eget kapital			
Aktiekapital		15 000	15 000
Konsolideringsfond		1 843 330	1 549 849
Årets resultat		-36 873	293 481
		1 821 457	1 858 330
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfond	Not 24	27 254	-
Försäkringsteknisk avsättning (före avgiven återförsäkring)			
Ej intjänade premier och kvardröjande risker	Not 25	24 240	64 104
Livförsäkringsavsättning	Not 26	181 491	219 848
Oreglerade skador	Not 28	1 593 203	1 469 607
Återbäring och rabatter	Not 27	314 170	424 597
		2 113 104	2 178 156
Andra avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	Not 30	628	2 041
Uppskjuten skatteskuld	Not 29	61 855	91 700
Aktuell skatteskuld		-	14 000
		62 483	107 741
Skulder			
Skulder avseende direkt försäkring	Not 31	2 905	1 218
Skulder avseende återförsäkring		-	5 716
Derivat	Not 32	2 784	2 290
Övriga skulder	Not 34	25 346	16 991
		31 035	26 215
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 35	12 648	41 284
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		4 067 981	4 211 726

Uppllysning ställda säkerheter och eventalförpliktelser se not 36 och not 37

Rapport över förändringar i eget kapital

Tkr

Eget kapital	Aktiekapital	Bundet eget kapital		Totalt eget kapital
		Konsoliderings-fond	Årets resultat ¹	
Ingående balans 2016-01-01	15 000	1 583 779	-48 692	1 550 087
Föregående års vinstdisposition		-48 692	48 692	-
Fusionsresultat		14 762		14 762
Årets resultat, tillika årets totalresultat			293 481	293 481
Utgående balans 2016-12-31	15 000	1 549 849	293 481	1 858 330
Ingående balans 2017-01-01	15 000	1 549 849	293 481	1 858 330
Föregående års vinstdisposition		293 481	-293 481	-
Årets resultat, tillika årets totalresultat		-	-36 873	-36 873
Utgående balans 2017-12-31	15 000	1 843 330	-36 873	1 821 457

Förenade Liv är ett icke vinstutdelande försäkringsföretag och en konsolideringsfond har inrättats under eget kapital där årsvinsten ska avsättas. Det primära syftet med konsolideringsfonden är att ligga till grund för förlusttäckning i företaget samt att i olika grader finansiera försäkringspremier i form av premierabatt och förändringar i försäkringsvillkoren. De samlade medlen i konsolideringsfonden tjänar således både som riskkapital i företaget och som återbäringskapital till försäkringstagarna.

¹Då Förenade Liv har vinstutdelningsförbud förs årets resultat till konsolideringsfonden och kan därmed ses som bundet kapital.

Kassaflödesanalys

Tkr	2017	2016
Den löpande verksamheten		
Resultat före bokslutsdispositioner ¹⁾	-23 796	246 187
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet ²⁾	44 504	-182 330
Betald skatt	-62 606	-4 145
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	-41 898	59 712
Förändring av övriga rörelsefordringar	-44 315	-10 051
Förändring av övriga rörelseskulder	-24 036	-11 949
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-110 249	37 712
Investeringsverksamheten		
Förändring av placeringstillgångar ³⁾	84 632	-25 156
Försäljning av materiella och immateriella tillgångar	-	210
Kassaflöde från investeringsverksamheten	84 632	-24 946
Årets kassaflöde	-25 617	12 766
Likvida medel vid årets början ⁴⁾	263 245	247 965
Kursdifferens i likvida medel	-223	2 514
Likvida medel vid årets utgång ⁴⁾	237 405	263 245
Årets kassaflöde	-25 617	12 766
¹⁾Betalda och erhållna räntor och utdelningar	2017	2016
Under perioden betald ränta	-6 424	-2 854
Under perioden erhållen ränta	18 982	72 893
Summa betalda och erhållna räntor	12 558	70 039
²⁾Poster som inte ingår i kassaflödet	2017	2016
Avskrivningar	-	63
Realiserad vinst (-)/förlust (+)	-88 894	-41 603
Orealiserad vinst (-)/förlust (+)	96 101	-119 281
Valutakursvinst (-)/förlust (+)	28 604	-38 849
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	39 837	46 292
Förändring av avsättningar avseende försäkringsavtal	-28 282	-25 367
Förändring av avsättning pensionsförpliktelse	-1 755	-2 057
Ränteintäkter/räntekostnad derivat	-1 119	-1 524
Övrigt	12	-4
Justering för posten som inte ingår i kassaflödet	44 504	-182 330
³⁾Förändring av placeringstillgångar	2017	2016
Investering i placeringstillgångar	-1 706 739	-1 351 039
Försäljning av placeringstillgångar	1 791 371	1 325 883
Summa förändring av placeringstillgångar	84 632	-25 156
⁴⁾Likvida medel vid årets utgång	2017	2016
Kassa och banktillgodohavanden	236 850	262 820
Kortfristiga placeringar jämförda med likvida medel	555	425
Summa likvida medel vid årets utgång	237 405	263 245

Som kortfristiga placeringar har klassificerats ej likviderade affärer avseende aktier och obligationer vilkas likvid regleras i nära anslutning till affärsdagen.

NOTER

Not 1. Redovisningsprinciper

Innehållsförteckning

- 1 Allmän information
- 2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna
 - 2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag
 - 2.2 Förutsättningar vid upprättande av Förenade Livs finansiella rapporter
 - 2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna
 - 2.4 Ändrade redovisningsprinciper
 - 2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB för räkenskapsår 2018 eller senare
 - 2.6 Utländsk valuta
 - 2.7 Försäkringsavtal
- 3 Principer för poster i resultaträkningen
 - 3.1 Premieinkomst
 - 3.2 Kapitalavkastning
 - 3.3 Utbetalda försäkringsersättningar
 - 3.4 Driftskostnader
 - 3.5 Skatter
- 4 Principer för poster i balansräkningen
 - 4.1 Finansiella tillgångar och skulder
 - 4.2 Försäkringstekniska avsättningar
 - 4.3 Andra avsättningar
 - 4.4 Eventualförpliktelser
 - 4.5 Koncernbidrag

1 Allmän information

Årsredovisningen avges per den 31 december 2017 och avser räkenskapsåret 2017 för Förenade Liv Gruppförsäkring AB (publ) (Förenade Liv) med organisationsnummer 516401-6569 med säte i Stockholm. Förenade Liv ägs till 100 procent av Folksam ömsesidig sakförsäkring (Folksam Sak) med organisationsnummer 502006-1619 med säte i Stockholm. Adressen till huvudkontoret är Bohusgatan 14, 106 60 Stockholm. Folksam Sak upprättar koncernredovisning men p g a att Förenade Liv inte är ett vinstutdelande företag konsolideras företaget inte. Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen i Förenade Liv den 16 mars 2018. Resultat- och balansräkningen blir föremål för fastställande på stämman den 18 april 2018.

2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna

2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag

Förenade Livs årsredovisning har upprättats i enlighet med Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om Årsredovisning i försäkringsföretag (FFFS 2015:12) och dess ändringsföreskrifter samt Rådet för finansiell rapportering (RFR) rekommendation RFR 2, Redovisning för juridiska personer. Förenade Liv tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS och med detta avses internationella redovisningsstandarder som har antagits för tillämpning med de begränsningar som följer av RFR 2 och FFFS 2015:12. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

2.2 Förutsättningar vid upprättande av Förenade Livs finansiella rapporter

Förenade Livs funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste tusental. Till följd av detta kan avrundningsdifferenser förekomma. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. De nedan angivna redovisningsprinciperna har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna om inte annat framgår nedan eller enligt femårsöversikten i förvaltningsberättelsen.

2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna

Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS görs uppskattningar och bedömningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. De områden som innefattar en hög grad av bedömning, som är komplexa eller sådana områden där antaganden och uppskattningar är av väsentlig betydelse på de finansiella rapporterna anges i not 2.

2.4 Ändrade redovisningsprinciper

2.4.1 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB för räkenskapsår 2017

Inga nya IFRS-standarder med tillämpning från den 1 januari 2017 har trätt i kraft. Företagsledningens bedömning är att ändringar i befintliga IFRS-standarder inte har haft någon väsentlig inverkan på Förenade Livs finansiella rapportering.

2.4.2 Övriga ändringar för räkenskapsår 2017

Från och med räkenskapsår som börjar den 1 januari 2017 eller senare har det kommit krav på obligatorisk hållbarhetsrapportering för större företag. Kravet gäller samtliga juridiska personer. För koncernen finns möjlighet att upprätta en hållbarhetsrapport för gruppen som helhet.

2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB samt andra regelverk för räkenskapsår 2018 eller senare

Nedanstående nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft för räkenskapsår som börjar efter den 1 januari 2018 eller senare och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nedan beskrivs förväntade effekter som tillämpningen förväntas få på finansiella rapporteringen.

2.5.1 Tillägg till IFRS 4 Försäkringskontrakt

Förenade Liv kommer att använda möjligheten till samordning med IFRS 17 Insurance contracts och därmed senare tillämpning av IFRS 9, genom att använda *temporary exemption from IFRS 9*. Temporary exemption får tillämpas av företag som i huvudsak bedriver försäkringsverksamhet. Det innebär att årsredovisningar för 2018 till 2020 ska företaget redogöra för att det har kvalificerat sig för undantag, lämna information som möjliggör jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9, upplysningar om lån till upplupet och verkligt värde samt andra finansiella tillgångar och kreditriskexponeringar och koncentrationsrisk för kreditrisk för lån. Regelverket avseende tillägg innebär ingen resultatpåverkan.

2.5.2 IFRS 17 Insurance contracts

IASB har den 18 maj 2017 publicerat en ny standard som behandlar försäkringsavtal. IFRS 17 ska tillämpas vid redovisning av försäkringsavtal, återförsäkringsavtal och redovisning av investeringsavtal med återbäring. Syftet med standarden är att öka transparensen och jämförbarheten i redovisningen av försäkringskontrakt. Detta innebär att försäkringskontrakt globalt kommer att redovisas på samma sätt. IFRS 17 kommer att ersätta IFRS 4, som var en interimstandard med fokus på upplysningar. Värderingsmässigt utgick IFRS 4 från lokala regler för värdering av de försäkringstekniska avsättningarna. IFRS 17 träder i kraft 1 januari 2021 men är ännu inte antagen av EU.

Definitionen av försäkringsavtal är i allt väsentligt densamma. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. IASB har tydligare angivit i den nya standarden när ett avtal bör separeras i en försäkringsdel och en investeringsdel, som ska följa IAS 39. IFRS 17 innebär förändringar vad gäller värdering, en förändrad presentation av resultaträkningens poster och en ny intäktsredovisning. Det är oklart vilka delar av standarden som ska tillämpas för onoterade försäkringsföretag i Sverige. Finansinspektionen utreder hur implementeringen av IFRS 17 ska ske både i juridisk person och i koncernredovisningen i Sverige. Inom Förenade Liv har ett projekt påbörjats för att analysera på djupet vad den nya standarden kan innebära samt förbereda kommande dialog med Finansinspektionen. Företagsledningens bedömning är att implementationen av IFRS 17 kommer att ha en hög påverkan på Förenade Livs finansiella rapportering.

2.5.3 IFRS 9 Finansiella instrument

IFRS 9 Finansiella instrument kommer att ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Standarden omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, en framåtblickande nedskrivningsmodell och förenklade förutsättningar för säkringsredovisning. IFRS 9 träder ikraft den 1 januari 2018 och tidigare tillämpning är tillåten. Standarden är godkänd av EU.

De kategorier för finansiella tillgångar som finns i IAS 39 ersätts av tre kategorier; där värdering antingen sker till upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde via övrigt totalresultat eller verkligt värde via resultatet. Indelningen i de tre kategorierna görs utifrån företagets affärsmodell för de olika innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till. Redovisning till verkligt värde via resultaträkningen är möjlig att tillämpa för skuldinstrument i de fall detta eliminerar eller väsentligen reducerar en mismatch i redovisningen. För eget kapitalinstrument är utgångspunkten att värdering ska ske till verkligt värde via resultatet med en valmöjlighet att istället redovisa värdeförändringar som inte innehas för handel i övrigt totalresultat.

Vad gäller de delar som berör finansiella skulder överensstämmer merparten med de tidigare reglerna i IAS 39 förutom vad avser finansiella skulder som frivilligt värderas till verkligt värde via resultaträkningen. För dessa skulder ska värdeförändringen delas upp på förändringar som är hänförliga till egen kreditvärdighet respektive på förändringar i referensränta.

Den nya nedskrivningsmodellen kommer kräva en redovisning av ett års förväntad förlust redan vid den initiala redovisningen och vid en väsentlig ökning av kreditrisken ska nedskrivningsbeloppet motsvara de kreditförluster som förväntas uppkomma under den återstående löptiden. Den nya standarden innebär att eget kapital och solvenskvot kan komma att påverkas med hänsyn till nedskrivningsregler, osäkerhet föreligger hur stor denna påverkan förväntas bli. De förändringar som kan komma att ske avseende klassificering och värdering, med undantag för nedskrivningar, förväntas inte innebära någon betydande påverkan.

2.5.4 IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder

Standarden ersätter IAS 18 samt övriga standarder avseende intäktsredovisning. IFRS 15 träder ikraft den 1 januari 2018 och standarden är godkänd av EU. Syftet med en ny intäktsstandard är att ha en enda principbaserad standard för samtliga branscher som har avtal med kunder. Standarden anvisar att intäktsredovisning ska ske enligt en femstegsmodell som i korthet innebär att ett företag ska redovisa intäkter i takt med att prestationsåtaganden i avtal fullgörs. Ett företag ska för varje kontrakt med kund identifiera prestationsåtagande för varje produkt eller tjänst och därefter sätta ett transaktionspris som fördelas till respektive prestationsåtagande. En intäkt ska därefter redovisas när respektive prestationsåtagande fullgörs. Tre alternativa sätt finns för övergången; full retroaktivitet, delvis retroaktivitet (inkluderar lättnadsregler) och en "ackumulerad effekt-metod" där eget kapital justeras per den 1 januari 2018 för kontrakt som är pågående enligt det gamla regelverket (IAS 11/IAS 18). Standarden är inte tillämplig varken på försäkringsavtal eller finansiella instrument men är tillämplig för de avtal eller delar av avtal som bedöms utgöra en tjänst. Förenade Liv har under 2017 analyserat effekterna av standarden och kommit fram till att det inte finns några intäkter som kräver ändrad redovisning. Effekterna av implementeringen av IFRS 15 är utökade upplysningskrav.

2.5.5 Övriga ändringar

Företagsledningens bedömning är att övriga nya och ändrade standarder och tolkningar inte kommer att få någon väsentlig påverkan på Förenade Livs finansiella rapportering den period de tillämpas för första gången.

2.5.6 Ändringar i FFFS 2015:12

Ändringsföreskriften FFFS 2017:17 trädde i kraft den 1 oktober 2017 och ska tillämpas på årsbokslut, årsredovisning, koncernredovisning samt delårsrapport som upprättas för räkenskapsår som påbörjas den 1 januari 2018 eller senare. Ändringarna innebär att hänvisningarna i föreskriften har anpassats med anledning av de nya internationella redovisningsstandarderna IFRS 9 och IFRS 15.

2.6 Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta används balansdagens stängningskurser. Valutakursförändringar redovisas i resultaträkningen netto på raden Kapitalavkastning, intäkter respektive Kapitalavkastning, kostnader. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till verkliga värden omräknas till den funktionella valutan till den kurs som råder vid tidpunkten för värdering till verkligt värde.

2.7 Försäkringsavtal

Förenade Liv har genomfört en klassificering av alla avtal utifrån den försäkringsrisk de innehåller och därmed den ekonomiska påverkan som en försäkringshändelse har för företaget. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. Förenade Liv har bedömt att den ekonomiska påverkan är betydande om försäkringsrisken motsvarar minst fem procents påslag på eller reduktion av aktuellt försäkringsvärde före försäkringshändelse. Även för pensionsförsäkringsavtal med försäkringsrisk mindre än fem procent som tecknas utan personlig rådgivare bedöms den ekonomiska påverkan vara betydande. Är ekonomisk påverkan försumbar räknas avtalet som ett investeringsavtal. Samtliga avtal har klassificerats som försäkringsavtal.

3 Principer för poster i resultaträkningen

3.1 Premieinkomst

Som premieinkomst för gruppliv redovisas premier för försäkringsavtal för vilka företagets ansvar inträtt under verksamhetsåret. I skadeförsäkringsrörelsen redovisas som premieinkomst den totala bruttopremien som inbetalts eller kan tillgodoföras företaget för försäkringsavtal där försäkringsperioden påbörjats före räkenskapsårets utgång. Med bruttopremie menas den avtalsbestämda premien för hela försäkringsperioden efter avdrag för sedvanliga kundrabatter. Som premieinkomst redovisas också premier för försäkringsperioder som påbörjas först efter räkenskapsårets utgång, om de enligt avtal förfaller till betalning under räkenskapsåret.

3.1.1 Avgiven återförsäkring

Som premie för avgiven återförsäkring redovisas belopp som betalats ut under räkenskapsåret eller belopp som tagits upp som en skuld till försäkringsföretag som mottagit återförsäkring enligt ingångna återförsäkringsavtal, inklusive portföljpremier. Premierna periodiseras så att kostnaden fördelas till den period som försäkringsskyddet avser. Avdrag görs för belopp som gottskrivits på portföljåterdragning eller en förändring av återförsäkrarens andel av proportionella återförsäkringsavtal.

3.2 Kapitalavkastning

Kapitalavkastningen består av posterna Kapitalavkastning, intäkter, Kapitalavkastning, kostnader, Orealiserade vinster på placeringstillgångar samt Orealiserade förluster på placeringstillgångar. Avkastning på placeringstillgångar i livförsäkringsrörelsen redovisas i det tekniska resultatet samt att avkastningen avseende skadeförsäkringsrörelsen redovisas i den icke-tekniska redovisningen. Kapitalavkastning på övriga placeringstillgångar redovisas i den icke-tekniska redovisningen.

3.2.1 Kapitalavkastning, intäkter

Kapitalavkastning, intäkter består av utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter, valutakursvinster (netto), återförda nedskrivningar och realisationsvinster (netto).

3.2.2 Kapitalavkastning, kostnader

Kapitalavkastning, kostnader består av kapitalförvaltningskostnader, räntekostnader, valutakursförluster (netto), av- och nedskrivningar samt realisationsförluster (netto).

3.2.3 Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar

Orealiserat resultat består av årets förändring av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde. Orealiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag.

3.2.4 Realiserade och orealiserade värdeförändringar

För placeringstillgångar värderade till anskaffningsvärde utgör realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och bokfört värde. För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringstillgångar det historiska anskaffningsvärdet. Vid försäljning av placeringstillgångar redovisas tidigare orealiserade värdeförändringar som justeringspost under posterna Orealiserade vinster på placeringstillgångar respektive Orealiserade förluster på placeringstillgångar. Årets värdeförändringar, såväl realiserade som orealiserade redovisas över resultaträkningen i den period de uppstår.

3.3 Utbetalda försäkringsersättningar

Som utbetalda försäkringsersättningar redovisas utbetalningar till försäkringstagare under räkenskapsåret på grund av försäkringsavtal eller inträffade försäkringsskador, oberoende av när skadan inträffat. För premiebefrielse vid sjukdom betalas försäkringsersättning ut genom att Förenade Liv i försäkringstagarens ställe gör inbetalningar till det avtal som premiebefrielsebeloppet avses täcka. För dödsfall betalas försäkringsersättning ut genom att företaget vid behov skjuter till kapital till det värde som enligt avtalet ska gälla strax efter dödsfall samt för livsfall betalas försäkringsersättning ut enligt avtal.

3.4 Driftskostnader

Med driftskostnader avses verksamhetsrelaterade kostnader, exempelvis kostnader för anställd eller inhyrd personal, lokaler, IT-kostnader, planerliga avskrivningar på materiella och immateriella tillgångar. Driftskostnaderna delas in i följande funktioner; anskaffning, administration, skadereglering och kapitalförvaltning. Anskaffnings- och administrationskostnader redovisas i posten Driftskostnader. Skaderegleringskostnader redovisas i posten Utbetalda försäkringsersättningar, Kapitalförvaltningskostnader redovisas i posten Kapitalavkastning, kostnader. Kostnaderna redovisas i resultaträkningen när de uppstår.

3.5 Skatter

3.5.1 Inkomstskatt

Med inkomstskatter avses aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital.

3.5.1.1 Aktuell skatt

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

3.5.1.2 Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Värderingen av uppskjuten skatt baserar sig på hur underliggande tillgångar eller skulder förväntas bli realiserad eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna

skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas. I juridisk person redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld.

4 Principer för poster i balansräkningen

4.1 Finansiella tillgångar och skulder

Ett finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld i ett annat företag. Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar på tillgångssidan kundfordringar, aktier och andra egetkapitalinstrument, lånefordringar och räntebärande värdepapper, övriga finansiella placeringstillgångar samt derivat. Bland skulder återfinns leverantörsskulder, utgivna skuldinstrument, låneskulder samt derivat. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument samt finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

4.1.1 Klassificering, värdering och redovisning

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader. Med anskaffningsvärde avses upplupet anskaffningsvärde, dvs det med hjälp av den effektiva anskaffningsräntan diskonterade nuvärdet av de framtida betalningarna. Det gäller för samtliga finansiella instrument förutom de som tillhör kategorin finansiell tillgång som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan. Derivatinstrument redovisas både initialt och löpande till verkligt värde. Värdeökningar respektive värdeminskningar samt i förekommande fall betald och upplupen ränta på derivat redovisas som nettoresultat av finansiella transaktioner.

Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då företaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller företaget förlorar kontrollen över den. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld. En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

4.1.2 Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: finansiella tillgångar som innehåses för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den så kallade Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde. I undergruppen finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori ingår följande placeringstillgångar: aktier och andelar, obligationer och räntebärande värdepapper, placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk. Förenade Liv har som princip att hänföra samtliga placeringstillgångar som är finansiella instrument till kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen därför att företaget löpande utvärderar kapitalförvaltningens verksamhet på basis av verkliga värden.

4.1.2.1 Lån och andra fordringar

Lån och andra fordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Till denna kategori hänförs lån med säkerhet i fast egendom, övriga lån, lån lämnade till koncern- och intresseföretag, övriga fordringar samt upplupna räntetäkter. Dessa tillgångar värderas till nominellt belopp plus upplupen ränta. Kund- och lånefordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, dvs efter avdrag för osäkra fordringar.

4.1.3 Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehas för handel och finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som tillhörig till denna kategori. I den förstnämnda delkategorin ingår derivat med negativt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen.

4.1.3.1 Andra finansiella skulder

Upplåning samt övriga finansiella skulder, t ex leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

4.1.4 Nedskrivningar av finansiella instrument

Vid varje rapporttillfälle utvärderar Förenade Liv om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera händelser (förlusthändelser) inträffat efter det att tillgången redovisats för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Om det finns objektiva bevis som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan finnas så betraktas dessa tillgångar som osäkra. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet. Objektiva belägg för att en eller flera händelser inträffat som påverkar uppskattade framtida kassaflöden är exempelvis följande; betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenären, att långivaren beviljat låntagaren en eftergift som en följd av dennes finansiella svårigheter och som annars inte hade övervägts, ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp, att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå annan finansiell rekonstruktion samt negativ värdeutveckling på pantsatta tillgångar.

Det redovisade värdet efter nedskrivningar på tillgångar tillhörande kategorin lånefordringar och kundfordringar vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en kort löptid diskonteras inte. En nedskrivning belastar resultaträkningen. En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet. Nedskrivningar av tillgångar inom kategorin lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

4.2 Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar består av Livförsäkringsavsättningar, Ej intjänade premier och kvardröjande risker, Oreglerade skador samt Återbäring och rabatter (tilldelad återbäring). Förändring av försäkringstekniska avsättningar för försäkringsavtal redovisas över resultaträkning under respektive rubrik. Se även not 26, Livförsäkringsavsättning, not 25 Ej intjänade premier och kvardröjande risker, not 28, Oreglerade skador samt not 27, Återbäring och rabatter.

4.2.1 Livförsäkringsavsättning

Avsättning för sjukförsäkringar är kapitalvärdet av framtida förväntade utbetalningar. Avsättning för premiebefrielseförsäkringar är kapitalvärdet av framtida förväntade utbetalningar minus kapitalvärdet av förväntade framtida premier som skulle ha erlagts under den tid då premiebefrielse pågår. Som grund för antaganden om sjukutveckling och dödlighet används dels den sjuklighet och dödlighet som observerats i försäkringsbeståndet, dels de olika studier som görs av sjukledighet och dödlighet bland försäkrade och i befolkningen. Vid värdering av sjukförsäkringar och premiebefrielseförsäkringar ska förväntade kassaflöden diskonteras med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag) som väljs i enlighet med FI:s föreskrift om val av räntesats. Diskonteringsräntan beräknas utgående från marknadsräntor för ränteswappar på balansdagen, justerade för kreditrisk, samt på en modellerad långsiktig terminränta. Negativa marknadsnoteringar efter kreditjustering sätts till noll. Marknadsräntorna ges full vikt upp till tio år, varefter de fasas ut linjärt upp till tjugo års löptid. Därefter ska kurvan fullt ut konvergera mot den långsiktiga terminräntan. Den långsiktiga terminräntan uppgår till 4,2 procent.

4.2.2 Ej intjänade premier och kvardröjande risker

Avsättning för ej intjänade premier utgör värdet av företagets samlade ansvarighet för löpande försäkringar. Beräkningarna av avsättningarna har gjorts enligt vedertagen metodik innebärande att man beaktar hur stor del av premien för varje enskild försäkring som hänför sig till tiden efter redovisningsperioden. I grenar där premienivån har bedömts som otillräcklig ska den enligt ovan beräknade avsättningen för ej intjänade premier för vid redovisningsperiodens slut gällande försäkringar förstärkas med en avsättning för kvardröjande risker avseende perioden fram till nästa förfallodag.

4.2.3 Oreglerade skador

Avsättning för kända men oreglerade skador har gjorts till sitt kända belopp med tillägg för beräknade återstående utbetalningskostnader samt beräknade återstående skaderegleringskostnader. Avsättning för okända skador avseende såväl skadekostnader som skaderegleringskostnader har skett med hänsyn till erfarenhet av för varje tidpunkt inträffade men i efterhand rapporterade försäkringsfall. De metoder som används för okända oreglerade skador är chain-ladder och bornhutter ferguson. Dessa metoder är vedertagna aktuariella metoder som är väl kontrollerade och accepterade. Oavsett metod finns dock ett naturligt inslag av osäkerhet beroende på ändrade förutsättningar inom och utom företaget över tiden, samt rent slumpmässiga svängningar. Utöver avsättningen för kommande skadeutbetalningar görs även avsättning för återstående skaderegleringskostnader. Denna avsättning baseras på erfarenheter från tidigare års skaderegleringskostnader och en uppskattning av den totalt utestående mängden skador som återstår att reglera. För sjukräntor beräknas avsättningarna med livaktuariella metoder. Detta innebär att framtida kostnader beräknas med beaktande sannolikheten för insjuknande/tillfrisknande, driftkostnadsbelastning. Antaganden om insjuknande och dödlighet används dels den sjuklighet och dödlighet som observerats i försäkringsbeståndet, dels de olika studier som görs av sjuklighet och dödlighet bland försäkrande och i befolkningen. Avsättning för övriga oreglerade skador diskonteras inte.

4.2.4 Återbäring och rabatter

Avsättning för tilldelad återbäring består av återbäring som tilldelas försäkringstagarna men vid bokslutstillfället ännu ej fördelats till betalning.

4.2.5 Förlustprovning

Förenade Livs tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper för försäkringstekniska avsättningar innebär automatiskt en provning av att avsättningarna är tillräckliga med avseende på förväntade framtida kassaflöden.

4.2.6 Avgiven återförsäkring

Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar motsvarar återförsäkrarens ansvar för försäkringstekniska avsättningar enligt ingångna avtal. Företaget bedömer nedskrivningsbehovet för tillgångar avseende återförsäkringsavtal vid varje bokslutstillfälle. Om återvinningsvärdet är lägre än redovisat värde på tillgången så skrivs tillgången ned till återvinningsvärdet och nedskrivningen kostnadsförs i resultaträkningen.

4.3 Andra avsättningar

En avsättning är en skuld som är oviss vad gäller förfallotidpunkt och/eller belopp. En avsättning redovisas i balansräkningen när det uppstår en förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden. En förpliktelse kan vara formell och informell. En avsättning redovisas enligt IAS 37. Om dessa villkor inte är uppfyllda redovisas ingen avsättning i balansräkningen, istället uppstår en eventalförpliktelse om kriterierna är uppfyllda för en eventalförpliktelse. Avsättningar omprövas vid varje bokslutstillfälle.

4.3.1 Pensioner och andra förpliktelser

Pensionsförpliktelserna i Förenade Liv omfattar avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring.

4.3.1.1 Avgiftsbestämda pensionsplaner

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där Förenade Livs förpliktelse är begränsad till de avgifter företaget åtagit sig att betala. I sådant fall beror storleken på den anställdes pension på de avgifter som företaget betalar till planen eller till ett försäkringsföretag och den kapitalavkastning som avgifterna ger. Följaktligen är det den anställda som bär den aktuariella risken (att ersättningen blir lägre än förväntat) och investeringsrisken (att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Företagets förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i resultaträkningen i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

4.3.1.2 Förmånsbestämda pensionsplaner

I juridisk person tillämpas andra principer för redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner än de som anges i IAS 19. Förenade Liv följer Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkningen av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

4.3.1.3 Pensionering i egen regi

Förenade Liv har utöver de kollektivavtalade pensioner som tryggats i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse utfäst till anställda födda 1955 och tidigare att ersätta 65 procent av lönen för de medarbetare som väljer att gå i pension från 62 års ålder. Förändring i pensionsförpliktelserna redovisas över resultaträkningen i posten Driftskostnader.

4.4 Eventalförpliktelser

Under eventalförpliktelser redovisas förpliktelser som härrör från inträffade händelser som inte uppfyller krav på att redovisas som skuld eller avsättning. Detta då det inte är troligt att en kostnad kommer att uppstå och/eller att förpliktelsen inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet.

4.5 Koncernbidrag

Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas i Eget kapital. Skattekonsekvenser som kan uppstå i samband med koncernbidrag redovisas med utgångspunkt från den underliggande transaktionen, det innebär att skatt hänförliga till erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas i eget kapital.

Not 2. Väsentliga uppskattningar och bedömningar

Viktiga bedömningar vid tillämpning av koncernens redovisningsprinciper. Betydelsen av respektive uppskattning och bedömning visas i känslighetsanalys i not 3 Upplysningar om risker.

Försäkringsavtal

Enligt IFRS 4 ska avtal som överför betydande försäkringsrisk klassificeras som försäkring. Försäkringsföretaget har gjort bedömningen att försäkringsrisk överstigande fem procent ska anses vara betydande och avtalet därmed klassas som försäkring. En generell beskrivning av Förenade livs redovisningsprinciper för klassificering av avtal finns i not 1.

I Förenade Liv redovisas samtliga avtal som försäkringsavtal.

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

Försäkringsföretagets redovisningsprinciper definierar närmare hur tillgångar och skulder ska klassificeras i olika kategorier:

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel förutsätter att dessa motsvarar beskrivningen av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel under redovisningsprinciper.

Finansiella tillgångar och skulder som försäkringsföretaget initialt valt att värdera till verkligt värde via resultaträkningen förutsätter att kriterierna under redovisningsprinciper uppfyllts.

Viktiga källor till osäkerheter i uppskattningar

Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringsföretagets redovisningsprinciper för försäkringskontrakt beskrivs i not 1.

Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument

För värderingen av finansiella tillgångar och skulder för vilka det inte finns något direkt observerbart marknadspris används värderingstekniker som beskrivs under redovisningsprinciper i not 1. För finansiella instrument med begränsad likviditet avspeglar inte alltid det observerade marknadspriset faktiskt genomförda transaktioner. För sådana instrument kan därför vissa ytterligare bedömningar krävas beroende på osäkerheten i marknadssituationen.

Not 3. Upplysningar om risker

Denna not beskriver Förenade Livs riskhantering och lämnar kvantitativa och kvalitativa upplysningar om försäkringsrisker, finansiella risker och verksamhetsrisker.

Företagets riskhanteringssystem

Förenade Livs riskhanteringssystem syftar till att skapa struktur och stöd för verksamheten i arbetet med att hantera risker.

Riskhanteringssystemet omfattar strategier, processer, rutiner och metoder för hur risker ska identifieras, värderas/mätas, hanteras, övervakas, följas upp och rapporteras samt hur uppgifter och ansvar för detta är fördelat. Riskhanteringssystemet är formaliserat genom styrande regelverk i form av policyer, riktlinjer och instruktioner.

Förenade Liv bedrivs enligt ömsesidiga principer vilket innebär att företagets risker ytterst bärs av försäkringstagarkollektivet. Eftersom syftet med risktagandet är att skapa värde för kunderna är risk en central komponent i Förenade Livs affärsmodeller. Risktagandet i företaget ska ske medvetet och kunna ställas i relation till företagets solvens- och kapital situation.

Riskfilosofi i sammandrag

Riskfilosofin anger Förenade Livs övergripande inställning till risk och risktagande. Företagets riskfilosofi är att risk ska tas medvetet och att risktagandet ska styras som en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Företaget ska ta risker som förväntas addera sådant värde till kundnyttan att det motiverar tillskottet till det totala risktagandet. Risker som inte bedöms addera något värde ska begränsas i den utsträckning som är ekonomiskt försvarbart. Företaget ska enbart ta risk inom områden där det finns ett stort kunnande och kapacitet att hantera risk.

Risktagandet styrs genom den formaliserade struktur som ges av företagets riskhanteringssystem. För att riskhanteringssystemet ska fungera och skapa nytta i den dagliga verksamheten arbetar Förenade Liv kontinuerligt med att följa upp och stärka företagets riskkultur. Riskkulturen är resultatet av medarbetarnas värderingar, attityder och beteenden samt förståelse för riskernas natur och företagets principer för riskhantering.

Riskapitramverket

Företagets riskapitramverk är ett stöd för verksamheten vid styrning av företagets riskexponering och beslutas årligen av styrelsen. Riskapitramverket består av komponenterna riskapit, risktolerans, risk- och kapitalmätt, eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder. Riskapitramverket binder samman företagets processer för mål- och strategiformulering, riskhantering och verksamhetsstyrning. Resultatet av företagets strategi- och affärsplaneringsprocess, samt företagets egen risk- och solvensbedömning, ska stämmas av med gällande riskapitramverk och utgör även underlag för riskapitramverkets utformning.

Den kvalitativa riskapiten uttrycks genom att använda en skala från söka till undvika. Risker som söks är risker som förväntas bidra positivt till företagets måluppfyllnad och där osäkerheten avseende möjligheten till måluppfyllnad är acceptabel och hanterbar. Risker som undviks är risker som företaget inte är villigt att exponera sig för då de positiva konsekvenserna inte förväntas överväga de negativa eller osäkerheten är större än vad företaget är villigt eller kapabelt att hantera. Risktoleransen uttrycker vilken nivå på dessa risker som styrelsen är villig att ta. Risktoleransen anges i form av en gräns med tillhörande eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder som, i händelse av att toleransgränsen överträds, kan genomföras i syfte att återföra riskexponeringen inom risktoleransen.

Riskbaserad verksamhetsstyrning

Förenade Livs riskhanteringssystem baseras på principen om riskbaserad verksamhetsstyrning. Detta innebär att förändringar i företagets riskexponering, som kan uppstå till följd av beslut på olika nivåer, styrs genom att riskerna på ett strukturerat och transparent sätt identifieras, analyseras och hanteras. Detta görs samordnat med övriga analyser som genomförs i verksamheten. Särskilt väsentliga områden som omfattas av riskbaserad verksamhetsstyrning är företagets strategi- och affärsplanering, förvaltning av kapital, produkt- och erbjudandehantering samt hantering av andra väsentliga verksamhetsförändringar.

Den samlade effekten som Förenade Livs övergripande strategier och affärsplaner har på riskexponering och kapitalbehov analyseras och stäms av mot riskaptiten genom en egen risk- och solvensbedömning. Styrelsen ges information om huruvida de långsiktiga mål och strategier samt affärsplaner och aktiviteter som föreslås, är förenliga med företagets riskaptit och kapitalbehov både på kort och lång sikt. Styrelsen beslutar årligen den egna risk- och solvensbedömningen.

Riskhanteringsprocessen

Företagets riskhanteringsprocess är integrerad i verksamhetsprocesserna och består av de olika steg som beskrivs nedan.

Risker på både kort och lång sikt identifieras med hjälp av olika metoder beroende på kategorier av risk. Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och deras konsekvenser. Identifierade risker, inklusive deras orsaker och konsekvenser, dokumenteras och kategoriseras. Därefter sker en bedömning av riskernas sannolikhet och konsekvens. Värdering av konsekvenser görs avseende kundpåverkan, påverkan på varumärke och ekonomisk påverkan. För risker som bedöms samverka eller enskilt ha stor påverkan på flera områden inom verksamheten ska scenarioanalyser tillämpas.

Företagets riskaptit är vägledande för beslut om hantering och risktagandet begränsas av företagets risktolerans. Metod för hantering av enskilda risker eller kategorier av risker beror på riskens art, omfattning och komplexitet. Beslut tas om riskerna ska accepteras, reduceras/ökas eller elimineras. Verksamheten genomför beslutade åtgärder samt följer upp att åtgärderna får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första linjen och följer upp och utvärderar riskhanterande åtgärder. De risker som identifieras rapporteras kontinuerligt vidare i organisationen till berörda parter, inklusive riskfunktionen. Rapporterings- och eskaleringsrutiner är anpassade efter organisationsstrukturen och vad som är mest lämpligt för respektive riskkategori.

Minst två gånger per år sammanställer riskfunktionen en riskrapport där en samlad bild av riskläget återges till vd och styrelse. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ information samt information om företagets risker samt övergripande status på riskhanterande åtgärder. Därutöver rapporterar riskfunktionen omgående till vd och/eller styrelse om det finns allvarliga brister avseende riskhantering eller om händelser inträffat som kan leda till en materiell förändring av företagets riskexponering.

Risk- och kontrollorganisation

Styrelsen i Förenade Liv har det yttersta ansvaret för att verksamheten bedrivs med god riskhantering. Ansvaret för riskhantering inom företaget följer i övrigt principen om de tre ansvarslinjerna.

Första ansvarslinjen

Den första ansvarslinjen utgörs av verksamheten där riskerna tas, vilket även innebär ansvar för att riskerna hanteras. Inom första ansvarslinjen är affärsområdeschefer och chefer för centrala enheter ansvariga för att identifiera, analysera/värdera, hantera och dokumentera risker inom sina ansvarsområden. Detta innefattar även eventuell utlagd verksamhet. I chefsansvaret ingår att säkerställa god internkontroll genom att se till att de processer och rutiner som används möjliggör ett medvetet risktagande. Detta sker genom implementerade effektiva kontroller och övervakning av processer. Chefer på alla nivåer ansvarar för att den verksamhet de leder bedrivs enligt fastställda principer för riskhantering.

Alla medarbetare i företaget har, inom ramen för sina arbetsuppgifter, eget ansvar för att identifiera, hantera och rapportera risker. Medarbetarna ska även rapportera incidenter såväl som väsentliga brister, limitöverträdelser och andra avvikelser till närmaste chef och/eller till funktionerna i andra ansvarslinjen i enlighet med vid var tid gällande rutiner. Första ansvarslinjen ska ge andra och tredje ansvarslinjen tillgång till den information dessa behöver för att kunna genomföra kontroller och analyser av företagets riskexponering.

Andra ansvarslinjen

Den andra ansvarslinjen utgörs av aktuarie-, risk- och compliancefunktionerna. Dessa funktioner är underställda vd och stödjer vd och styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för riskhantering, internkontroll och regelefterlevnad i företaget.

Inom andra ansvarslinjen har riskfunktionen ansvar för att utveckla och förvalta riskhanteringssystemet i enlighet med de krav och principer som anges i företagsstyrningspolicyn och övriga styrande regelverk för riskhantering. Riskfunktionen ska stödja, övervaka och vid behov utmana första linjens identifiering, analys, värdering och hantering av risker. När det gäller risker i försäkringsrörelsen ansvarar aktuariefunktionen för motsvarande aktiviteter. Riskfunktionen och aktuariefunktionen ska även tillhandahålla metod- och dokumentationsstöd och stödja första linjen vid tillämpningen av dessa. Ansvar, uppgifter och rapporteringsrutiner för andra ansvarslinjens funktioner har fastställts i styrande regelverk. För att säkerställa ett aktivt informationsutbyte mellan ansvarslinjerna och öka kvalitén i beslutsunderlag och rapportering till vd och styrelse finns en riskkommitté, där risk- och kapitalfrågor bereds och diskuteras. I riskkommittén är första och andra ansvarslinjen representerade.

Tredje ansvarslinjen

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen som arbetar på styrelsens uppdrag. Internrevisionen granskar och utvärderar riskhanteringssystemet, samt första och andra ansvarslinjens arbete med intern styrning och kontroll inklusive riskhantering. Ansvar och uppgifter för internrevisionen fastställs av styrelsen i styrande regelverk.

Styrelsens ansvar

Styrelsen är ytterst ansvarig för riskhanteringen. Ansvaret innebär bl a att säkerställa att riskhanteringssystemet är ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till verksamhetens komplexitet och riskexponering. Styrelsen ansvarar även för uppföljning av att företagets riskhanteringssystem fungerar i enlighet med styrelsens avsikter.

Styrelsen beslutar om företagets riskaptit och risktolerans och säkerställer att riskaptiten och principerna för riskhantering ligger i linje med företagets långsiktiga mål, strategier och affärsplaner. Styrelsen ska även säkerställa att den får tillgång till information om och har förståelse för de materiella risker som företaget är eller kan bli exponerat för. Slutligen ska styrelsen säkerställa att information från riskhanteringssystemet beaktats vid styrelsebeslut. Hur detta sker ska dokumenteras.

Vd:s ansvar

Vd ska leda företaget i enlighet med de regelverk styrelsen fastställt. Vd ska därutöver fastställa de styrande regelverk som behövs för att tydliggöra ansvar och genomförande av riskhantering.

Väsentliga risker i Förenade Liv

Förenade Liv definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Den verksamhet som Förenade Liv bedriver innebär risker som kan leda till förluster i försäkringsprodukter eller tillgångar. Händelser kopplade till försäkringsavtalen eller finansiella händelser vilka kan påverka företagets möjligheter att nå sina mål kallas försäkringsrisker respektive finansiella risker. Risker kan även uppstå som följd av omvärldshändelser, internt beslutsfattande eller icke ändamålsenliga interna processer, system och bemanning. Dessa risker rymms inom kategorin verksamhetsrisker. I kommande avsnitt beskrivs Förenade Livs försäkringsrisker, finansiella risker samt verksamhetsrisker.

Försäkringsrisker

Förenade Liv erbjuder gruppförsäkringar till anställda och medlemmar genom de arbetsgivare och organisationer som företräder dem. Försäkringarna är ettåriga riskförsäkringar. Företaget utvecklar och erbjuder också skräddarsydda försäkringslösningar. Bland produkterna där Förenade Liv är försäkringsgivare finns försäkringar för graviditet, föräldraskap, sjukdom, olycksfall och dödsfall. Förenade Liv ska vara ett ansvarstagande och pålitligt företag med god kontroll av försäkringsriskerna.

Det breda produktutbudet exponerar Förenade Liv mot en mängd olika försäkringsrisker. Risker förekommer i samband med tecknande av försäkring, i samband med beräkning av försäkringstekniska avsättningar och i samband med fördelning av överskott. Därutöver finns även koncentrationsrisker och katastrofrisker.

Den övergripande styrningen av försäkringsriskerna fastställs i de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget. De försäkringstekniska riktlinjerna innehåller bl a principer för hur premier bestäms, försäkringstekniska avsättningar beräknas och hur överskott fördelas. Riktlinjerna är också styrande för uppföljningen av gjorda antaganden. Riktlinjerna föreslås av aktuariefunktionen och beslutas av styrelsen. I det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, som föreslås av chefsaktuarie och beslutas av vd, anges vilka antaganden och beräkningsmetoder som ska gälla för att riktlinjerna ska uppfyllas.

Hantering av försäkringsrisker

Hantering och värdering av risker i försäkringsverksamheten är grundläggande för alla försäkringsföretag. Korrekt prissättning av riskerna tryggar Förenade Livs långsiktiga lönsamhet. Reservesättningarna måste vara tillräckliga och fördelningen av överskott skälig. Risker liksom principer och verktyg för riskhantering kan skilja sig åt mellan olika typer av försäkringskontrakt.

Löpande rapportering av bl a riskkänslighet, konsolidering och andra nyckeltal till styrelsen utgör en del av företagets interna uppföljning och riskhantering.

Dödlighetsrisk

Med dödlighetsrisk avses risken för att Förenade Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en ökad dödlighet bland de försäkrade. Om dödligheten underskattas vid tecknande av försäkring leder det till att ett ökat antal ersättningar utbetalas.

Sjuklighetsrisk

Med sjuklighetsrisk avses risken för att Förenade Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av de försäkrades insjuknande eller tillfrisknande.

Risken hanteras genom att sjukligheten i bestånden följs upp, och genom att sjuklighetsantaganden uppdateras. Sjuklighetsrisk hanteras även genom hälsokrav i samband med tecknande av försäkring. I samband med skadereglering av sjukfall sker också riskbedömning, främst av skadefrekvenser eller av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen.

Driftskostnadsrisk

Med driftskostnadsrisk avses risken för att Förenade Livs möjlighet att nå sina mål påverkas av risken för att de driftskostnader som försäkringen medför underskattas. Underskattade driftskostnader kan medföra förluster på grund av otillräcklig avsättning avseende driftskostnader. Även fördelning av överskott påverkas av belastning för driftskostnader.

Frekvensrisk och ersättningsrisk

Inom skadeförsäkring bestäms i huvudsak den totala kostnaden för en försäkringsprodukt av antalet inträffade skador och storleken på dessa. Riskerna med anledning av osäkerheten i antalet skador har Förenade Liv valt att benämna frekvensrisk. Riskerna med anledning av osäkerheten i skadebelopp benämns ersättningsrisk. I skadeförsäkringsrörelse hanteras dessa risker med olika metoder för redan inträffade skador och sådana som ännu inte skett. Osäkerheten i avsättningarna för inträffade skador är kopplad till ersättningsnivå, förväntad avvecklingstid och eftersläpning i skaderapporteringen (inträffade men ännu ej rapporterade skador). När det gäller osäkerheten i avsättningen för icke inträffade skador är denna kopplad till såväl skadefrekvens som skadebelopp. En utförligare beskrivning av riskerna följer nedan.

Frekvensrisk

Denna risk är mest signifikant för icke inträffade skador då skadefrekvens är en väsentlig faktor i premieberäkningen, tillsammans med antaganden om framtida skadebelopp och driftskostnader. En underskattning av skadefrekvens leder till att den beräknade premien inte kommer att motsvara de faktiska skadekostnaderna förknippade med försäkringen. För skador som redan inträffat men ännu inte kommit till företagets kännedom är denna risk kopplad till eftersläpningen i skaderapporteringen och kan leda till otillräcklig nivå på avsättningen för oreglerade skador.

Ersättningsrisk

Antaganden om skadebelopp för icke inträffade skador är, i likhet med antalet skador, är en väsentlig faktor i premieberäkningen. En underskattad ersättningsrisk leder till att den beräknade premien och övriga intäkter i försäkringen inte kommer att motsvara de faktiska skade- och driftskostnaderna förknippade med försäkringen. När det gäller inträffade skador, inklusive de icke rapporterade, är denna risk främst kopplad till osäkerheten i såväl avvecklingstiden som ersättningsnivån.

Icke inträffade skador

Det är viktigt att reducera frekvensrisk och ersättningsrisk för icke inträffade skador för Förenade Liv och därför ses prissättningen av försäkringskontrakten löpande över. Underlag till analysen hämtas från databaser som innehåller information om historisk exponering och skaderesultat. Denna information analyseras regelbundet med olika typer av statistiska metoder. Vid behov görs förändringar i prissättningen som träder i kraft vid förnyelsen av avtalen. Utöver prissättningen ser Förenade Liv även löpande över försäkringsvillkor och teckningsregler i syfte att diversifiera riskurvalet och få täckning för de kostnader som är förknippade med försäkringsavtalet

Inträffade skador

Risken för att de försäkringstekniska avsättningarna inte räcker för att reglera inträffande skador, hanteras främst genom utvecklade aktuariella metoder och en noggrann kontinuerlig uppföljning av anmälda skador och utbetalningsströmmar. Avsättningarna kontrolleras och utvärderas löpande i det ordinarie boksluts- och prognosarbetet. Eventuellt överskott eller underskott redovisas i sin helhet i resultaträkningen som ett avvecklingsresultat. Olika typer av skador hanteras på skilda sätt och ändrade lagar, regler, rutiner eller överenskommelser kan innebära att den framtida skadeutvecklingen skiljer sig från den historiska.

Annulationsrisk

Annulationsrisken är ytterst begränsad inom Förenade Liv då åtaganden upphör i samband med försäkrings upphörande. Ett undantag är förtidskapital, där rätten till ersättning sker med en eftersläpning på upp till 3 år vilket innebär att en lämplig avsättning måste bokas för att täcka kostnaden. Antaganden som används för denna reservsättning ses löpande över för att bättre kunna spegla avsättningsbehovet.

Koncentrations- och katastrofrisker

Med koncentrationsrisk vid tecknande av försäkring avses risken för otillräcklig riskutjämning på ett litet kollektiv eller skevt urval. Förenade Livs försäkringsverksamhet är inriktad på stora kollektiv. Inom ett och samma kollektiv adderas en stor mängd oberoende risker vilket ger en riskutjämning och minskar riskerna vid tecknandet. Katastrofrisk är risken för ett stort antal dödsfall eller sjukfall som följd av en katastrof.

Risker vid tecknandet och katastrofrisker hanteras bl a via återförsäkring. Återförsäkringsprogrammet för 2017 omfattar katastrofåterförsäkring för olyckshändelser med fler än ett skadefall samt kvotåterförsäkring avseende sjukvårdsförsäkring. Återförsäkringsprogrammet fastställs av styrelsen och ses över löpande.

Risker vid fördelning av överskott

Enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043) ska fördelning av överskott styras av försäkringarnas bidrag till överskottet. Försäkringsrisker vid överskottshantering finns både i samband med hur mycket överskott som fördelas på kundernas försäkringar som återbäring och i samband med hur utbetalning av överskott fördelas över tiden. Konsekvensen av felaktig överskottshantering är en oskäligen fördelning av överskott mellan olika försäkringar.

Känslighetsanalys av reservsättningsantaganden

I tabellen visas hur de försäkringstekniska avsättningarna skulle förändras om dödligheten, sjukligheten eller driftskostnaderna förändras. Dödssannolikheten antas minska med 20 procent. En minskad dödssannolikhet innebär minskade avsättningar.

Sjukligheten stressas genom att;

- ettårssannolikheten för insjuknande ökas med 50 procent,
- sannolikheten att sjukfall upphör minskas med 20 procent och
- driftskostnaderna antas öka med 10 procent.

Analyserna är gjorda utan hänsyn till eventuella korrelationer mellan antaganden.

Känslighetsanalys avsättningsrisk

Tkr		Förändring i antagande %	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Försäkringstekniska avsättningar	2017-12-31		2 113 105		
Minskad dödlighet		-20	2 042 346	70 759	55 192
Ökad sjuklighet		50	2 195 811	-82 706	-64 511
Ökade driftskostnader		10	2 122 607	-9 502	-7 412

Tkr		Förändring i antagande %	Avsättningar netto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Försäkringstekniska avsättningar	2017-12-31		2 081 506		
Minskad dödlighet		-20	2 022 236	59 270	46 230
Ökad sjuklighet		50	2 174 190	-92 684	-72 293
Ökade driftskostnader		10	2 090 866	-9 360	-7 301

Tkr		Förändring i antagande %	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Försäkringstekniska avsättningar	2016-12-31		2 178 156		
Minskad dödlighet		-20%	2 105 219	72 937	56 891
Ökad sjuklighet		50%	2 263 408	-85 252	-66 496
Ökade driftskostnader		10%	2 186 617	-8 461	-6 599

Tkr		Förändring i antagande %	Avsättningar netto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Försäkringstekniska avsättningar	2016-12-31		2 109 787		
Minskad dödlighet		-20%	2 049 712	60 075	46 860
Ökad sjuklighet		50%	2 203 730	-93 943	-73 276
Ökade driftskostnader		10%	2 128 964	-19 177	-14 958

Mkr	2017		2016	
	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp
Försäkrat belopp som betalas ut i händelse av dödsfall				
0-0,636 Mkr per kontrakt	1 190 865	139 266	1 354 540	159 615
0,636-1,272 Mkr per kontrakt	22 568	17 352	5 380	4 504
mer än 1,272 Mkr per kontrakt	1 125	1 596	517	626
Summa	1 214 558	158 214	1 360 437	164 745

Känslighet för risker hänförliga till försäkringsavtal

Mätning av försäkringsrisk

Försäkringsrisk mäts främst genom stresstester och känslighetsanalyser, samt tidigare nämnda analyser av historiska skaderesultat, exponeringar och utbetalningsmönster. Kapitalkrav för försäkringsrisker under Solvens II ger även vägledning av företagets risksituation. Kapitalkraven analyseras närmare inom ramen för den årliga lämplighetsbedömningen av standardformeln under Solvens II.

Skadeförsäkring

Avsättningarna för skadeförsäkringar är känsliga för förändringar i de väsentliga antaganden som nämnts tidigare. Känsligheten för förändringar av några av dessa antaganden är svår att kvantifiera, exempelvis förändringar i lagstiftning och rättspraxis. Känslighetsanalys har genomförts genom att mäta effekten på brutto, och nettoavsättningar (exklusive skadelivräntor och avsättning för framtida skaderegleringskostnader), vinst före skatt och eget kapital av rimligt sannolika förändringar i några centrala antaganden. Effekterna har mätts antagande för antagande, med övriga antaganden konstanta. Någon hänsyn till eventuella korrelationer mellan antaganden har därmed inte tagits.

Känslighet för risker hänförliga till försäkringsavtal

Tkr

Antagande	Förändring i antagande %	Avsättningar brutto	Resultat före skatt	Eget kapital
2017				
Försäkringstekniska avsättningar		2 113 105	-	-
Genomsnittlig skadekostnad	10	2 272 352	-159 248	-159 248
Genomsnittligt antal skador	10	2 272 352	-159 248	-159 248

2016				
Försäkringstekniska avsättningar		2 178 156	-	-
Genomsnittlig skadekostnad	10	2 342 306	-164 150	-164 150
Genomsnittligt antal skador	10	2 342 306	-164 150	-164 150

Antagande	Förändring i antagande %	Avsättningar netto	Resultat före skatt	Eget kapital
2017				
Försäkringstekniska avsättningar f.e.r		2 081 506	-	-
Genomsnittlig skadekostnad	10	2 249 978	-168 472	-168 472
Genomsnittligt antal skador	10	2 249 978	-168 472	-168 472

2016				
Försäkringstekniska avsättningar		2 109 787	-	-
Genomsnittlig skadekostnad	10	2 280 548	-170 761	-170 761
Genomsnittligt antal skador	10	2 280 548	-170 761	-170 761

Noter

Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare gjorda uppskattningar

Nedanstående tabeller visar den uppskattade totala brutto- respektive nettokostnaden för oreglerade skador, både rapporterade och IBNR (inträffade men ännu ej rapporterade till försäkringsföretaget), vid slutet av varje skadeår. Tabellerna visar också utbetalningar hänförliga till dessa skador.

Tkr	Alla tidigare år	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Uppskattad slutlig skadekostnad								
i slutet av skadeåret (brutto)	5 871 258	613 321	675 040	785 232	894 964	932 573	935 371	10 707 760
Ett år senare	4 940 569	593 387	709 860	829 542	883 423	938 055	-	8 894 836
Två år senare	4 574 548	598 966	724 943	850 502	904 935	-	-	7 653 894
Tre år senare	4 468 438	611 846	733 902	856 631	-	-	-	6 670 817
Fyra år senare	4 409 123	624 618	737 691	-	-	-	-	5 771 432
Fem år senare	4 366 448	627 265	-	-	-	-	-	4 993 714
Uppskattad slutlig skadekostnad 2017-12-31	4 380 383	627 265	737 691	856 631	904 935	938 055	935 371	-
Akkumulerade utbetalda försäkringsersättningar	4 150 298	565 007	659 701	743 877	717 656	653 417	443 582	7 933 539
Avsättning för oreglerade skador, exklusive skadebehandlingsreserv	282 417	62 259	77 990	112 754	187 279	284 638	491 789	1 499 125
Skadebehandlingsreserv	17 381	3 500	4 361	6 386	11 179	20 983	30 288	94 078
Akkumulerat över/underskott	1 490 876	-13 944	-62 651	-71 399	-9 971	-5 482	-	-
D:o i % av initial skadekostnad	25%	-2%	-9%	-9%	-1%	-1%	-	-

Tkr	Alla tidigare år	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Uppskattad slutlig skadekostnad								
i slutet av skadeåret (netto)	5 761 378	577 151	644 469	759 372	858 609	873 540	935 014	10 409 533
Ett år senare	4 856 456	558 150	678 672	777 291	842 165	862 494	-	-
Två år senare	4 508 739	564 445	688 780	799 430	864 010	-	-	-
Tre år senare	4 411 888	577 975	696 875	806 167	-	-	-	-
Fyra år senare	4 344 798	589 592	701 211	-	-	-	-	-
Fem år senare	4 296 100	592 790	-	-	-	-	-	-
Uppskattad slutlig skadekostnad 2017-12-31	4 356 003	592 790	701 211	806 167	864 010	862 494	935 014	-
Akkumulerade utbetalda försäkringsersättningar	4 129 472	532 518	625 945	695 168	682 687	593 123	443 582	7 702 496
Avsättning för oreglerade skador, exklusive skadebehandlingsreserv	278 864	60 271	75 266	110 999	181 324	269 371	491 432	1 467 526
Skadebehandlingsreserv	17 381	3 500	4 361	6 386	11 179	20 983	30 288	94 078
Akkumulerat över/underskott	1 405 375	-15 639	-56 742	-46 795	-5 402	11 046	-	-
D:o i % av initial skadekostnad	24%	-3%	-9%	-6%	-1%	1%	-	-

Rapportering av försäkringsrisk

Regelbunden rapportering till vd och styrelse sker genom riskrapport och aktuarierapport. I riskrapporten, som tas fram av riskfunktionen, ges en samlad bild av riskläget, inklusive försäkringsrisker. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ uppföljning av risker.

Aktuarierapporten, som tas fram av aktuariefunktionen, fokuserar på försäkringstekniska avsättningar och därmed sammanhängande metoder och risker. Aktuarierapporten ger även en fördjupad bild av försäkringsrisker. Styrelsen får vidare en samlad bedömning av de totala försäkringsriskerna i företaget i s k statusrapporter. Extern rapportering sker i form av rapporter till Finansinspektionen, där bl.a. skadeutveckling för olika riskår redovisas. En rapport med egen risk- och solvensbedömning (ORSA) har tagits fram och rapporterats under 2017. Rapporten innehåller bl.a. ett antal möjliga framtida åtgärder för att minska försäkringsrisken.

Dokumentation av försäkringsrisk

Försäkringspolicy beslutas av styrelsen och innehåller bl a försäkringstekniska riktlinjer, övriga bestämmelser kring försäkringstekniska avsättningar, bestämmelser vid teckning av försäkring, reservsättning, hantering av överskott, hantering av försäkringsrisker samt återförsäkring.

Kontroll av försäkringsrisk

Utfall av analyser dokumenteras, dels inför översyner av prissättningen för olika produkter och dels inför reservsättning i samband med bokslut och solvensrapportering. Även alternativa värderingar av försäkringstekniska avsättningar dokumenteras. Uppföljning av risker görs även i samband med att underlag tas fram för tillsynsrapportering.

Finansiella risker

Finansiell risk definieras som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av finansiella händelser. Exempel på händelser kan vara marknadshändelser såsom aktiekursfall eller förändring av marknadsräntor men även andra finansiella händelser som förändrad kreditvärdighet eller fallissemang hos motparter.

Målet för förvaltningen av tillgångarna är att under gällande risk- och placeringsrestriktioner på bästa sätt bidra till en stabil och konkurrenskraftig premie. Valet av tillgångsportfölj görs med utgångspunkten att företaget ska tåla att utvecklingen på finansmarknaderna blir mycket svag. Ytterligare begränsningar vid valet av sammansättningen av tillgångsportföljer är att regulatoriska krav, så som solvens, ska uppfyllas med marginal beslutad av styrelsen.

Styrelsen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av företagets tillgångar och anger ramar och limiter för exponeringar samt riktlinjer för verksamheten. Vd ansvarar för att förvaltningen av företagets tillgångar sker inom de ramar och anvisningar som styrelsen givit samt för översynen av placeringsriktlinjerna.

Vid valet av placeringsinriktning beaktas tillgångarnas och skuldernas egenskaper, såsom förväntad avkastning, risk och korrelation samt prognoser för försäkringsrörelsens utveckling. Därutöver görs en miljö- och etikanalys av de företag där placeringar görs. Den placeringsinriktning som fastställs ger ramar för tillgångsförvaltningen. Inom dessa ramar och limiter ansvarar kapitalförvaltningen för den löpande förvaltningen och för spridningen mellan olika tillgångsslag såsom aktier, obligationer, valutor, fastigheter samt alternativa placeringar (såsom hedgefonder eller placeringar i syfte att uppnå en exponering mot råvaror och infrastruktur).

Placeringar sköts både internt och genom externt utlagda förvaltningsuppdrag. Löpande aktie- och ränteförvaltning samt värdepappersadministration har lagts ut till Swedbank Robur. Placeringar vars huvudsyfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena eller justera portföljens risknivå hanteras internt inom Kapitalförvaltningen. Även specialplaceringar sköts internt.

Hantering av finansiella risker

Kapitalförvaltningen ansvarar för att styra, följa upp och utvärdera hur de utlagda förvaltningsuppdragen sköts. Swedbank Robur ansvarar för daglig kontroll av gällande placeringsriktlinjer samt att resultatet av utförd kontroll rapporteras till Riskfunktionen och Kapitalförvaltningen. Riskfunktionen genomför självständig uppföljning av exponeringar på daglig basis av de limiter som fastställts av styrelsen i placeringsriktlinjerna. Rapportering sker regelbundet till vd och styrelse avseende utvecklingen av de finansiella riskerna och omgående av eventuella överträdelser av limiterna.

I placeringsriktlinjerna anges principerna för vilka instrument, emittenter och motparter som är tillåtna att använda i förvaltningen av placeringstillgångarna. Den totala tillgångsportföljen i Förenade Liv är sammansatt av delportföljer: aktier, räntor, specialplaceringar och bolagsstrategiska innehav. I huvudsak används derivat för att skräddarsy portföljens risknivå. Ett annat syfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena, t ex med ränteswappar för att förändra balansräkningens räntekänslighet.

Bolagsstrategiska innehav är innehav som anses vara av särskilt strategiskt värde för företaget. Endast styrelsen får fatta beslut om placeringar av detta slag. Exempel på en sådan placering är aktier i koncernföretag samt innehavet av aktier i Swedbank. Inom Kapitalförvaltningen finns Riskstyrningskommittén som sammanträder veckovis. Vid dessa möten diskuteras riskexponeringen i förvaltningsportföljerna, och beslut fattas och protokollförs, om eventuella åtgärder för att effektivisera förvaltningen eller ändra riskexponeringen. Sådana åtgärder kan vara att förändra risknivån genom förändring av det mandat som den externa förvaltaren har fått eller genom att förändra risknivån med derivat. Under året har handel skett med aktier, räntebärande värdepapper, valutor och derivat på dessa (aktieindexterminer, ränteterminer och valutaterminer).

Marknadsrisk

Förenade Liv definierar marknadsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadspriser. Marknadsrisken är en betydande risk för Förenade Liv och delas i sin tur in i ränterisk, aktiekursrisk, spreadrisk samt valutarisk. Dessa risker mäts med SCR beräkningar och känslighetsanalyser. I beräkningarna tas hänsyn till effekten av eventuella derivatpositioner. Känslighetsanalyser av de olika risktyperna redogörs för nedan.

Känslighetsanalys aktiekursrisk

Förenade Liv definierar aktiekursrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i aktiekurser. En känslighetsanalys som mäter effekten på resultat före skatt och eget kapital av en nedgång med 10 procent i marknadsvärdet på samtliga aktieinnehav illustreras i tabellen nedan. För aktiederivat mäts risken som värdeförändringen på derivatpositionen då den underliggande tillgången minskar i värde i samma utsträckning som övriga aktieinnehav.

Känslighetsanalys - aktiekursrisk, Tkr	2017	Känslighet	2016	Känslighet
	Marknadsvärde		Marknadsvärde	
Aktier	763 779	-76 367	983 887	-98 376
Investeringsfonder aktier	76	-8	-	-
Aktierelaterade derivatinstrument	-	-1 119	-	-
Nettopåverkan resultat före skatt		-77 494		-98 376
Nettopåverkan eget kapital		-60 445		-76 733

Känslighetsanalys ränterisk

Förenade Liv definierar ränterisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsräntor. Värderingen av företagets åtaganden är av stor betydelse för det finansiella resultatet och företagets stabilitet. Ränterisken, d v s risken för förändringar i marknadsräntor, påverkar företagets riskutrymme.

För Förenade Liv är det ofördelaktigt med stigande marknadsräntor eftersom avsättningsbehovet då minskar mer än vad värdet av räntebärande placeringar gör. Denna räntekänslighet justeras löpande till önskad nivå genom justering av utlagda räntemandat och genom handel med räntederivat.

Ränterisken för tillgångarna mäts genom ett ränteskifte med + 1 procentenheter. Ränterisken för åtaganden mäts genom en parallellförskjutning av diskonteringsräntan med + 1 procentenheter. Diskonteringskurvan har ett golv vid noll.

Känslighetsanalys - ränterisk, Tkr	2017		2016	
	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Ökning av marknadsräntan				
Värdeförändring av räntebärande tillgångar	2 865 179	-104 417	2 804 297	-90 325
Värdeförändring av redovisat värde på räntebärande skulder (inklusive realistiskt värderade försäkringsskulder)	226 177	-9 052	243 490	5 958
Nettopåverkan årets resultat		-113 468		-84 367
Nettopåverkan eget kapital		-88 505		-65 806

Nedanstående tabell illustrerar hur företaget är exponerad för ränterisk utifrån räntebärande tillgångar och skulders räntebindningstid.

Räntebindningstider för tillgångar och skulder Ränteexponering, Tkr	Högst 1 år	Längre än 1 år men högst 3 år	Längre än 3 år men högst 5 år	Längre än 5 år men högst 10 år	Längre än 10 år	Totalt
2017						
Tillgångar						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	451 974	1 198 084	856 420	315 675	42 726	2 864 879
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	236 850	-	-	-	-	236 850
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	688 824	1 198 084	856 420	315 675	42 726	3 101 729
Skulder och avsättningar						
Avsättningar för oreglerade skador som diskonteras	88 551	85 520	11 981	11 434	56 062	253 548
Livförsäkringsavsättningar som diskonteras	-	-	204	10 518	24 553	35 275
Livförsäkringsavsättning (premieperiodisering)	15 461	-	-	-	-	15 461
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	104 012	85 520	12 185	21 952	80 615	304 284
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	584 812	1 112 564	844 235	293 723	-37 889	2 797 445
Nominellt värde räntederivat	79 100	-	-	-	-	79 100
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	663 912	1 112 564	844 235	293 723	-37 889	2 876 545

Räntebindningstider för tillgångar och skulder	Högst 1 år	Längre än 1 år men högst 3 år	Längre än 3 år men högst 5 år	Längre än 5 år men högst 10 år	Längre än 10 år	Totalt
Ränteexponering, Tkr						
2016						
Tillgångar						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	342 000	1 074 181	941 686	319 066	126 846	2 803 779
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	262 820	-	-	-	-	262 820
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	604 820	1 074 181	941 686	319 066	126 846	3 066 599
Skulder och avsättningar						
Avsättningar för oreglerade skador som diskonteras	78 566	101 129	38 334	50 184	6 624	274 837
Livförsäkringsavsättningar som diskonteras	6 338	10 374	7 637	14 679	1 465	40 493
Livförsäkringsavsättning (premieperiodisering)	39 938					39 938
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	124 842	111 503	45 971	64 863	8 089	355 268
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	479 978	962 678	895 715	254 203	118 757	2 711 331
Nominellt värde räntederivat	-135 184	-	-	-	-	-135 184
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	344 794	962 678	895 715	254 203	118 757	2 576 147

Ränterisk kassaflödesrisk

I tabellen nedan framgår hur en ökning eller sänkning av marknadsräntan på 0,5 procent påverkar ränteintäkter respektive räntekostnader för tillgångar och skulder med räntebindningstid upp till ett år.

Tkr	2017	2016
Ökning av marknadsräntan		
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	1 184	1 314
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	-7 980	988
	-6 796	2 302
Tkr	2017	2016
Minskning av marknadsräntan		
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	-1 184	-1 314
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 994	-988
	6 810	-2 302

Valutarisk

Förenade Liv definierar valutarisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i valutakurser. I de fall tillgångar eller skulder är exponerade mot andra valutor än svenska kronor uppstår valutarisk. Valutaexponering får endast förekomma mot de valutor där exponering kan uppstå genom placeringar i aktier, räntor, specialplaceringar och bolagsstrategiska placeringar eller där exponeringen har sitt ursprung i försäkringsåtagandena. Valutaexponeringen begränsas genom fastställda limiter och styrs främst genom nyttjandet av valutaterminer och -swappar. Företagets försäkringsåtaganden är i allt väsentligt denominerade i svenska kronor.

Valutarisken mäts som effekten på balansräkning och resultat av en förstärkning med 10 procent i den svenska kronan mot samtliga aktuella valutaexponeringar. Företagets valutaexponering före och efter säkring med derivat redovisas i nedanstående tabell.

Valutakursexponering

2017	USD	EUR	JPY	GBP	CHF	CAD	Övrigt
Placeringstillgångar							
Aktier och andelar	212 251	44 937	33 479	22 162	11 669	11 389	19 916
Andra finansiella placeringstillgångar	-	-	-	-	-	-	-
Övriga tillgångar	1 206	449	434	465	202	79	487
Summa tillgångar	213 458	45 386	33 913	22 626	11 871	11 468	20 403
Övriga skulder och avsättningar	-	-	-	-	-	-	-
Summa skulder och avsättningar	-	-	-	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	213 458	45 386	33 913	22 626	11 871	11 468	20 403
Nominellt värde valutaterminer	99 069	-	-	-	-	-	-
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	312 527	45 386	33 913	22 626	11 871	11 468	20 403

Valutakursexponering

2016	USD	EUR	JPY	GBP	AUD	CAD	Övrigt
Placeringstillgångar							
Aktier och andelar	267 767	51 179	40 203	28 144	14 345	16 043	23 284
Andra finansiella placeringstillgångar	71	2	200	-	-	-	-
Övriga tillgångar	5 112	6 314	465	564	86	118	350
Summa tillgångar	272 950	57 495	40 868	28 708	14 431	16 161	23 634
Övriga skulder och avsättningar	-	50	-	-	-	-	-
Summa skulder och avsättningar	-	50	-	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	272 950	57 445	40 868	28 708	14 431	16 161	23 634
Nominellt värde valutaterminer	114 240	-63 909	12 753	-	-5 190	-	-
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	387 190	-6 464	53 621	28 708	9 241	16 161	23 634

Känslighetsanalys - valutarisk

Tabellen visar hur en ogynnsam förändring med 10 procent av företagets nettoexponering mot respektive valuta (efter ekonomisk säkring med derivat) påverkar resultat före skatt och eget kapital.

	2017		2016	
	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
USD	312 527	-31 253	387 190	-38 719
EUR	45 386	-4 539	-6 464	646
JPY	33 913	-3 391	53 621	-5 362
GBP	22 626	-2 263	28 708	-2 871
CHF	11 871	-1 187	9 241	-924
CAD	11 468	-1 147	16 161	-1 616
Övrigt	20 403	-2 040	23 634	-2 363
Nettopåverkan resultat före skatt		-45 819	-	-51 209
Nettopåverkan eget kapital		-35 739	-	-39 943

Spreadrisk

Spreadrisk är risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av inbördes differenser av räntor för värdepapper. Företaget har som policy att endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet. Känslighet mot spreadrisk mäts utifrån rating och tillgångsklass men kan uppskattas till en ökning av spreaden med 40 baspunkter ovan den riskfria räntan. Beräkningen kompletteras med stresstest för kartläggning av hur en negativ utveckling av spreaden påverkar företagets resultat. Därutöver följs utvecklingen av relevanta spreadar upp löpande. Spreadrisken i Förenade Liv bedöms inte vara väsentlig. Därmed presenteras ingen känslighetsanalys.

Kreditrisk

Kredit-, motparts- och emittentrisker är risker att motparter eller emittenter inte fullgör sina finansiella förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Företaget har som policy att i huvudsak endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet och för en förteckning över godkända emittenter och motparter. Kredit- och motpartsriskerna i denna del av verksamheten bedöms därför vara små. Kreditrisk uppstår i placeringsverksamheten, men även inom återförsäkring.

Kreditrisk i återförsäkringsfordringar och återförsäkrarens andel av oreglerade skador

Förenade Livs återförsäkringspolicy innebär att avtal endast ingås med återförsäkrare med kreditbetyg A eller högre. Återförsäkrarnas kreditvärdighet ses över regelbundet för att säkerställa att det beslutade återförsäkringsskyddet upprätthålls. Den maximala kreditriskexponeringen som återförsäkringstillgångarna ger upphov till för företaget per balansdagen uppgår till 0 (16 961) miljoner kronor i fordringar på återförsäkrare och 49 786 (33 209) miljoner kronor i återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar.

Kreditrisk i derivat

För standardiserade derivat begränsas kreditrisken till medel på konto hos den sk clearingkontohållaren. För ej standardiserade derivat begränsas kreditrisken i enlighet med ISDA-avtal och CSA-avtal. Den kreditriskexponering (efter avdrag för värde av säkerheter) som företaget är exponerat för i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av tabellen nedan (Maximal kreditexponering). Kredit- och motpartsriskerna bedöms vara små.

Mätning av kreditrisk

Den kreditriskexponering som företaget är exponerat för (efter avdrag för värde av säkerheter) i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av nedanstående tabell.

Maximal kreditriskexponering, Tkr	Brutto	2017 Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	2016 Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 841 036	-	2 841 036	2 775 148	-	2 775 148
Utlåning till kreditinstitut	2 113	-	2 113	4 552	-	4 552
Derivat	65	-	65	1 787	-	1 787
Fordringar	126 212	-	126 212	85 984	-	85 984
Upplupna ränteutgifter	23 841	-	23 841	28 631	-	28 631
Summa	2 993 267	-	2 993 267	2 896 102	-	2 896 102

Kreditkvalitet på klasser av finansiella tillgångar, Tkr

2017	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	1 816 962	573 333	474 583	-	-	-	2 864 878
Övriga finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	236 850	236 850
Summa	1 816 962	573 333	474 583	-	-	236 850	3 101 728

2016	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	1 719 961	648 280	435 539	-	-	-	2 803 779
Övriga finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	262 820	262 820
Summa	1 719 961	648 280	435 539			262 820	3 066 599

Övriga finansiella tillgångar har ingen rating. Det redovisade värdet för finansiella tillgångar som annars skulle redovisas som förfallna till betalning eller nedskrivna och vars villkor har omförhandlats, eller som är antingen förfallna till betalning eller nedskrivna uppgår per balansdagen till ett ringa belopp.

Kreditexponering mot återförsäkrare, Tkr	AA	Ingen rating	Totalt
2017			
Fodringar avseende återförsäkrare	29 559	1 129	30 688
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar	26 163	5 436	31 599
Skulder avseende återförsäkrare	-	-	-
Summa	55 722	6 565	62 287
2016			
Fodringar avseende återförsäkrare	-	-	-
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar	49 534	252	49 786
Skulder avseende återförsäkrare	4 971	749	5 720
Summa	54 505	1 001	55 506

Finansiell koncentrationsrisk

Förenade Liv definierar finansiell koncentrationsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av tillgångar, motparter eller emittenter. Förenade Livs största koncentrationsrisk är exponeringen mot Swedbank. Denna koncentrationsrisk beaktas vid valet av placeringsinriktning och särskilt vid sammansättningen av företagets aktieportfölj. I relation till marknadsriskerna bedöms övriga koncentrationsrisker vara låga genom den diversifiering som ges av företagets placeringsinriktning.

Mätning av finansiella koncentrationsrisker

Den finansiella koncentrationsrisken mäts och följs upp för stora koncentrationer av riskexponeringar. De största koncentrerade exponeringarna följs upp särskilt genom scenarioanalys och uppföljning av utveckling av värde och andel av tillgångsportföljen.

Väsentliga koncentrationer

Per 2017-12-31 hade Förenade Liv följande stora exponeringar (för räntebärande värdepapper, aktier, derivat och övriga finansiella placeringstillgångar):

Väsentliga koncentrationer av kreditrisk

Tkr		Varav säkerställda bostadsobligationer	Tkr		Varav säkerställda bostadsobligationer
2017	Totalt		2016	Totalt	
Swedbank	688 971	473 625	Swedbank	675 783	430 034
Handelsbanken	493 008	493 041	Handelsbanken	570 426	570 426
Nordea	486 758	481 545	Nordea	487 106	476 354
SEB	474 583	474 583	SEB	435 406	435 539
SBAB	14 505	14 505	SBAB	24 486	24 486

Väsentliga koncentrationsrisker av aktierisk

Tkr		Tkr	
2017	Totalt	2016	Totalt
Swedbank	407 946	Swedbank	542 939
Apple	8 139	Apple	8 637
Alphabet	6 168	Alphabet	6 710
Microsoft	6 099	Microsoft	6 329
Amazon	4 548	Exxon Mobil	5 199

Likviditetsrisker

Förenade Liv definierar likviditetsrisk som risken att finansiella transaktioner inte kan fullgöras eller endast till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering. Tillgångarna placeras i huvudsak i värdepapper med god likviditet. Detta säkerställer att mängden likvida tillgångar med betryggande marginal överstiger företagets i närtid förväntade betalningsförpliktelser. För derivat har handel i huvudsak skett i marknader med god likviditet, varför likviditetsrisken bedöms vara låg. Företagets likviditetsexponering med avseende på återstående löptider på finansiella skulder framgår av tabellen nedan.

Tabellen visar odiskonterade nominella värden.

Tkr	Återstående löptider				
	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
2017					
Övriga skulder	-	54 189	-	-	-
	-	54 189	-	-	-

Tkr	Återstående löptider				
	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
2016					
Övriga skulder	-	23 088	-	-	-
	-	23 088	-	-	-

Verksamhetsrisker

Med verksamhetsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i verksamhetens omvärld eller interna miljö eller till följd av strategiska, affärsrelaterade eller operativa beslut. Verksamhetsrisk delas in i följande underkategorier:

Affärsrisk

Affärsrisk, som avser risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av strategiska eller affärsrelaterade beslut eller händelser utanför företagets direkta kontroll. Affärsrisker kan till exempel uppstå till följd av innovationer och marknadsförändringar, regelverksförändringar, makroekonomiska och politiska händelser eller vid strategiska eller affärsrelaterade beslut. Affärsriskerna påverkas av företagets förmåga att hantera förändringar. Affärsrisk delas in i omvärldsrisk (händelser utanför företagets direkta kontroll) och beslutsrisk (att strategiska eller affärsrelaterade beslut baseras på otillräckliga underlag eller analyser).

Operativ risk

Med operativ risk avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i den löpande verksamhetens genomförande, som uppstår till följd av processer, system eller människor avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i verksamhetens omvärld eller interna miljö eller till följd av strategiska, affärsrelaterade eller operativa beslut. Verksamhetsrisk delas in i följande underkategorier.

Hantering av verksamhetsrisker

En grundläggande princip inom företaget är att risk ska tas medvetet och riskhanteringen är därför en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Riskhanteringen i företaget sker systematiskt både i verksamhetsprocesserna (löpande verksamheten) som i affärsplanering och inför väsentliga förändringar. Vid riskidentifiering av verksamhetsrisker är utgångspunkten verksamhetens mål, en aktuell omvärldsanalys och nulägesbedömning, informationsklassning samt eventuella incidenter. Omvärldsanalysen ska innefatta bevakning av nya riskområden.

Riskhanteringsprocessen för verksamhetsrisk följer i allt väsentligt den process som beskrivs under rubrik "Riskhanteringsprocessen". Rapportering av verksamhetsrisker sker två gånger per år till vd och styrelse i den riskrapport som sammanställs av riskfunktionen.

Kontinuitetsplanering

Om oönskade händelser inträffar trots att riskreducerande åtgärder har vidtagits begränsas konsekvenserna med hjälp av kontinuitetsplanering och krisberedskap. Kris- och kontinuitetsplaner är upprättade inom företaget och övas i syfte att kunna hantera en eventuell krissituation och begränsa effekterna av negativa händelser. Styrelsens övergripande mål och krav när det gäller kontinuitetshantering för Förenade Liv tydliggörs i interna regelverk.

Incidenthantering

Incidenter rapporteras av alla medarbetare. Incidenterna kategoriseras och värderas och vidtagna åtgärder dokumenteras och följs upp. Till stöd för detta finns riktlinjer och instruktioner. Information om incidenter används vid identifiering och analys av verksamhetsrisker.

Kapitalhantering

I kapitalhanteringspolicyn fastställer styrelsen de övergripande principerna för kapitalhantering och likviditetshantering i Förenade Liv. Policyn utgör styrelsens verktyg för styrning av företaget med avseende på härledning och hantering av målintervall, kapitalbas och likviditetsriskhantering.

Policyn säkerställer att företaget är ändamålsenligt kapitaliserat för att vid varje tidpunkt klara den dagliga driften, täcka risker och åtaganden i verksamheten. Detta möjliggörs genom regelbunden utvärdering av målintervall samt analys av solvenssituation i företaget. Kapitalhanteringsprocessen ska vara samordnad med affärsplanering, egen risk och solvensbedömning samt riskhanteringssystem för företaget.

Kapitalhanteringen ska vara ändamålsenlig för styrning och måluppfyllnad, samt uppfylla alla gällande regelverkskrav. Kapitalhanteringen ska vara i enlighet med egen risk- och solvensbedömning och gällande affärsplaner för företaget.

Mål för kapitalisering

Företaget har definierat ett kapitalmål kompletterat med ett målintervall uttryckta i SCR-kvot. Kapitalmålet definieras som en långsiktig målbild kring vilken solvenskvoten tillåts fluktuera beroende av exempelvis svängningar på de finansiella marknaderna och variationer i försäkringsrörelsens resultat. Fluktuationen förväntas ske i huvudsak mellan målintervallets nedre och övre kapitalmålnivå. Kapitalmålet tar sin utgångspunkt i den av styrelsen stipulerade risktoleransnivån samt i övervägande om ytterligare kapital krävs i form av kapitalbuffertar.

Företaget ska vara kapitaliserat med betryggande kapitalbuffert så att Folksam Sak inte behöver tillskjuta kapital. Kapitalbufferten ska täcka kapital avseende långsiktighetsbuffert, återbäring, investeringar/tillväxt, förvärv samt eventuell ytterligare marknadsbuffert.

Kapitalbas

Företagets kapitalbas ska i huvudsak bestå av kapitalposter av hög kvalitet, d v s nivå-1 kapital. I primärkapitalet ingår aktiekapital, överkursfond, uppskjutna skattefordringar (netto) och den avstämningsreserv som tillkommer genom att värdering av posterna i Solvens II-balansräkningen respektive den finansiella rapporteringen skiljer sig åt.

Aktuell kapitalsituation

Företaget har under 2017 genomfört en egen risk- och solvensbedömning för affärsplaneringsperioden. Det övergripande syftet med den egna risk- och solvensbedömningen är att utifrån företagets strategier, affärsplaner och exponeringar bedöma företagets solvensbehov samt säkerställa att företaget klarar att möta riskerna och det regulatoriska kapitalkravet.

Situationen för Förenade Liv är speciell då en införlivning i Folksam Sak respektive Folksam Liv pågår under planeringsperioden med en avslutande beståndsöverlåtelse före årsskiftet 2018/2019. Den egna risk- och solvensbedömningen visar att SCR-kvoten ligger inom kapitalmålsintervallet under perioden fram till den avslutande beslutsöverlåtelsen att det inte finns något behov av att

tillföra kapital. Med stöd i analysen kan konstateras att Förenade Liv är finansiellt stabilt och tillräckligt kapitaliserat för att kunna genomföra sin strategi och affärsplan, och inga omedelbara åtgärder är föranledda utöver de som finns i affärsplanen.

För kvantitativa upplysningar se avsnitt femårsöversikt.

Not 4. Premieinkomst

Tkr	2017	2016
Skadeförsäkringsrörelse		
Premieinkomst	621 678	639 114
Premier för avgiven återförsäkring	-12 255	-60 660
Summa	609 423	578 454
Livförsäkringsrörelse		
Inbetalda och tillgodoförda premier	437 756	541 482
Premier för avgiven återförsäkring	-646	-758
Summa	437 110	540 724
Gruppförsäkringspremier	424 667	517 837
Premieinkomst för direkt livförsäkring		
Periodiska premier	424 667	517 837
Premieinkomst för direkt livförsäkring		
Premier för återbäringsberättigade avtal	424 667	517 837
Premier för ej återbäringsberättigade avtal	-	-

Not 5. Kapitalavkastning, intäkter

Tkr	2017	2016
Erhållna utdelningar	42 200	35 670
Ränteintäkter med mera		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	16 478	24 663
Koncernföretag	26	69
Övriga ränteintäkter	2 478	1 870
Valutakursvinst netto	-	38 849
Realisationsvinst netto		
Aktier och andelar	64 577	7 244
Räntebärande värdepapper	24 316	34 359
Summa	150 075	142 724
Kapitalavkastning intäkter		
Livförsäkringsrörelsen	68 605	65 938
Skadeförsäkringsrörelsen	81 470	76 786
Summa	150 075	142 724

Not 6. Värdeökning på övriga placeringstillgångar

Tkr	2017	2016
Aktier och andelar		96 899
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		22 382
Summa	-	119 281
Värdeökning på övriga placeringstillgångar		
Skadeförsäkringsrörelsen	-	64 173
Livförsäkringsrörelsen	-	55 108
Summa	-	119 281

Not 7. Utbetalda försäkringsersättningar

Tkr	2017	2016
Skadeförsäkringsrörelse		
Utbetalda försäkringsersättningar	-477 489	-439 839
Skadebehandlingskostnader	-54 930	-45 137
Återförsäkrares andel	40 154	53 038
	-492 265	-431 938
Livförsäkringsrörelse		
Utbetalda försäkringsersättningar	-398 531	-428 112
Skadebehandlingskostnader	-8 910	-8 521
Återförsäkrares andel	-	2 839
	-407 441	-433 794

Not 8. Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar f e r

Tkr	2017	2016
Skadeförsäkringsavsättning		
Före avgiven återförsäkring	-	1 400
	-	1 400
Livförsäkringsavsättning		
Före avgiven återförsäkring	38 357	5 186
	38 357	5 186

Not 9. Driftskostnader

Tkr	2017	2016
<u>Skadeförsäkringsrörelsen</u>		
Anskaffningskostnader	-24 905	-30 687
Administrationskostnader inkl. mottagen driftskostnadsersättning	-54 010	-57 515
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	3 264	6 254
	-75 651	-81 948
Övriga driftskostnader		
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringersättningar	-54 930	-45 137
Kostnader för finansförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-2 372	-2 329
	-57 302	-47 466
<u>Livförsäkringsrörelsen</u>		
Anskaffningskostnader	-15 320	-19 624
Administrationskostnader inkl. mottagen driftskostnadsersättning	-26 633	-51 012
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	43	-436
	-41 910	-71 072
Övriga driftskostnader		
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringersättningar	-8 910	-8 521
Kostnader för finansförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-2 045	-2 077
	-10 955	-10 598
Summa Driftkostnader	-185 818	-211 084
Totala driftskostnader uppdelade på kostnadsslag		
Personalkostnader med mera	-38 311	-71 716
Lokalkostnader med mera	-8 204	-13 998
Avskrivningar med mera	-8	-63
Övrigt	-71 038	-67 243
	-117 561	-153 020
Arvode och kostnadsersättning till revisorer		
KPMG		
Revisionsuppdrag	-658	-728
Andra uppdrag	-	-
Summa	-658	-728

Not 10. Kapitalavkastning, kostnader

Tkr	2017	2016
Kapitalförvaltningskostnader	-4 417	-4 405
Räntekostnader med mera		
Övriga räntekostnader	-1 838	-2 015
varav från finansiella skulder som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringarna redovisade via resultaträkningen	-1 838	-2 015
Valutakursförlust, netto	-28 604	-
Övriga finansiella kostnader	-990	-839
Summa	-35 849	-7 259
Kapitalavkastning		
Skadeförsäkringsrörelse	-19 461	-4 023
Livförsäkringsrörelsen	-16 388	-3 236
Summa	-35 849	-7 259

Not 11. Värdeminskning på övriga placeringstillgångar

Tkr	2017	2016
Aktier och andelar	-69 658	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-26 443	-
Summa	-96 101	-
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar		
Skadeförsäkring	-52 169	-
Livförsäkringsrörelsen	-43 932	-
Summa	-96 101	-

Not 12. Övriga tekniska intäkter

Tkr	2017	2016
Övriga tekniska intäkter	19	19
	19	19

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument

Tkr

	Finansiella tillgångar/ skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels- ändamål			
2017					
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	22 454	-	-	-	22 454
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	14 970	-	-	-	14 970
Övriga fordringar	-	-	-419	-	-419
Kassa och bank	-	-	-1 216	-	-1 216
Summa	37 424	-	-1 635	-	35 789
Finansiella skulder					
Derivat, netto	-	-13 396	-	-	-13 396
Övriga skulder	-	-	-	114	114
Summa	-	-13 396	-	114	-13 282
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	37 424	-13 396	-1 635	114	22 507

	Finansiella tillgångar/ skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels- ändamål			
2016					
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	172 933	-	-	-	172 933
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	77 293	-	-	-	77 293
Derivat, netto	-	8 273	-	-	8 273
Övriga fordringar	-	-	-676	-	-676
Kassa och bank	-	-	1 564	-	1 564
Summa	250 226	8 273	888	-	259 387
Finansiella skulder					
Övriga skulder	-	-	-	-249	-249
Summa	-	-	-	-249	-249
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	250 226	8 273	888	-249	259 138

Efter en omarbetning av noten har justeringar i föregående års siffror skett mellan raderna för att vara jämförbara med årsredovisningen för 2017.

Not 14. Skatter

Tkr	2017	2016
Skatt på årets resultat		
Aktuell skattekostnad	-15 668	-74 125
varav inkomstskatt	-15 668	-74 125
Uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	29 845	-114 123
Summa	14 177	-188 248
Aktuell skattekostnad avseende inkomstskatt		
Periodens skattekostnad	-15 410	-71 388
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	-258	-2 737
Summa	-15 668	-74 125
Specifikation av uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt		
Uppskjuten skattekostnad avseende temporära skillnader andra finansiella placeringstillgångar	30 231	-
Uppskjuten skattekostnad övriga temporära skillnader	-386	-114 123
Summa	29 845	-114 123
Skatt avseende inkomstskatt		
Aktuell skatt avseende inkomstskatt	-15 668	-74 125
Uppskjuten skatt	29 845	-114 123
Summa	14 177	-188 248
Avstämning av effektiv skattesats avseende inkomstskatt		
Resultat före skatt	-51 049	481 729
Summa resultat i inkomstbeskattad verksamhet	-51 049	481 729
Skatt enligt gällande skattesats, 22%	11 231	-105 980
Skatteeffekt andra icke avdragsgilla kostnader/ej skattepliktiga intäkter	369	-1 384
Skatteeffekt av förändring av underskottsavdrag	-	-80 976
Skatteeffekt hänförlig till tidigare år samt ändrade skattesatser	-	-3 910
Skatteeffekt hänförlig till avräkning av utländsk skatt	2 577	4 002
Summa	14 177	-188 248

Not 15. Aktier och andelar

Tkr	2017	2016
Bokfört värde	763 748	983 903
Anskaffningsvärde	528 363	639 760
Verkligt värde	763 748	983 903
varav:		
Noterade aktier	763 667	983 756
Onoterade aktier	81	147

Not 16. Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Tkr	2017	2016
Upplupet anskaffningsvärde		
Svenska staten	595 008	644 035
Svenska kommuner	288 249	164 788
Svenska bostadsinstitut	1 433 139	1 458 165
Svenska emittenter	466 159	423 113
Utländska stater	-	9 331
Övriga utländska	9 205	-
	2 791 760	2 699 432
varav:		
Noterade	2 791 760	2 699 432
Bokfört värde/Verkligt värde		
Svenska staten	622 409	687 279
Svenska kommuner	291 720	166 137
Svenska bostadsinstitut	1 447 204	1 482 101
Svenska emittenter	469 814	429 755
Utländska stater	-	9 876
Övriga utländska emittenter	9 890	-
	2 841 037	2 775 148
varav:		
Noterade	2 841 036	2 775 148
Positiv skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	224 230	271 219
Negativ skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	-379	476

Vid värdering av räntebärande värdepapper enligt upplupet anskaffningsvärde skulle balansposten redovisas till ett belopp på 2 791 760 (2 699 432) tkr.

Not 17. Utlåning till kreditinstitut

Tkr	2017	2016
Kreditinstitut Övriga världen	2 113	4 552
	2 113	4 552

Not 18. Fordringar avseende direkt försäkring

Tkr	2017	2016
Försäkringstagare	67 339	83 192
Försäkringsföretag	1 484	-
	68 823	83 192

Not 19. Övriga fordringar

Tkr	2017	2016
Fordringar på koncernföretag	25 922	-
Övrigt	9 986	1 587
	35 908	1 587

Not 20. Finansiella tillgångar och skulder

Tkr, 2017-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade via resultaträkningen		Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels-ändamål							
Tillgångar									
Aktier och andelar i intresseföretag	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aktier och andelar	763 748	-	-	-	763 748	763 748	763 667	-	81
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 841 036	-	-	-	2 841 036	2 841 036	2 841 036	-	-
Utlåning till kreditinstitut	-	-	2 113	-	2 113	2 113	-	-	-
Derivat	-	65	-	-	65	65	65	-	-
Övriga fordringar	-	-	35 908	-	35 908	35 908	-	-	-
Likvida medel	-	-	236 850	-	236 850	236 850	-	-	-
Upplupna ränteintäkter	23 841	-	-	-	23 841	23 841	23 841	-	-
Summa finansiella tillgångar	3 628 625	65	274 871	-	3 903 561	3 903 561	3 628 609	-	81
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	164 420	164 420			
Summa tillgångar	3 628 625	65	274 871	-	4 067 981	4 067 981	3 628 609	-	81
Skulder									
Derivat	-	2 784	-	-	2 784	2 784	217	2 567	-
Övriga skulder	-	-	-	25 346	25 346	25 346	-	-	-
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	6 230	6 230	6 230	-	-	-
Summa finansiella skulder	-	2 784	-	31 576	34 360	34 360	217	2 567	-
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	2 184 910	2 184 910			
Summa skulder	-	2 784	-	31 576	2 219 270	2 219 270	217	2 567	-

Not 20. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Tkr, 2016-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade via resultaträkningen		Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels-ändamål							
Tillgångar									
Aktier och andelar i intresseföretag	983 903	-	-	-	983 903	983 903	983 756	-	147
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	2 775 148	-	-	-	2 775 148	2 775 148	2 775 148	-	-
Aktier och andelar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Utlåning till kreditinstitut	-	-	4 552	-	4 552	4 552	-	-	-
Derivat	-	1 787	-	-	1 787	1 787	73	1 714	-
Övriga fordringar	-	-	1 587	-	1 587	1 587	-	-	-
Likvida medel	-	-	262 820	-	262 820	262 820	-	-	-
Upplupna ränteintäkter	28 631	-	-	-	28 631	28 631	28 631	-	-
Summa finansiella tillgångar	3 787 682	1 787	268 959	-	4 058 428	4 058 428	3 787 608	1 714	147
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	153 299	153 299			
Summa tillgångar	3 787 682	1 787	268 959	-	4 211 727	4 211 727	3 787 608	1 714	147
Skulder									
Derivat	-	2 290	-	-	2 290	2 290	201	2 089	-
Övriga skulder	-	-	-	16 991	16 991	16 991	-	-	-
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	8 691	8 691	8 691	-	-	-
Summa finansiella skulder	-	2 290	-	25 682	27 972	27 972	201	2 089	-
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	2 325 425	2 325 425			
Summa skulder	-	2 290	-	25 682	2 353 397	2 353 397	201	2 089	-

Justeringar till icke finansiella tillgångar/skulder har skett i jämförelsesiffrorna efter en genomgång av innehålllet.

Information om finansiella instruments verkliga värden

I ovanstående tabell lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestämts för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. I not 1 Redovisningsprinciper återfinns beskrivningar om hur verkligt värde bestäms avseende tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Uppdelning av hur verkligt värde bestämts görs utifrån följande tre nivåer.

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument

Nivå 2: utifrån direkt eller indirekt observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden

Inga betydande överföringar mellan nivå 1, 2 och 3 har skett under året.

Information om verkligt värde för finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen

För finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen, såsom utlåning och skulder till kreditinstitut, övriga fordringar, kassa och bank, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter, övriga skulder och övriga upplupna kostnader och förutbetalda kostnader anses det bokförda värdet reflektera det verkliga värdet.

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad bestäms verkligt värde med utgångspunkt från tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader (t ex courtage) vid anskaffningstillfället. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad om noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs, hos en handlare, mäklare, branschorganisation, företag som tillhandahåller aktuell prisinformation eller tillsynsmyndighet och dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekommande marknadstransaktioner på affärsmässiga villkor. Eventuella framtida transaktionskostnader vid en avyttring beaktas inte. För finansiella skulder bestäms verkligt värde utifrån noterad säljkurs. Sådana instrument återfinns på balansposterna aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper samt fondförsäkringstillgångar. Den största delen av företagets finansiella instrument åsätts ett verkligt värde med priser som är kvoterade på en aktiv marknad.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv, så tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter och företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Värderingstekniker används för följande klasser av finansiella instrument; obligationer, derivat samt onoterade innehav vilka redovisas i balansposten aktier och andelar.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Aktier och andelar som är officiellt noterade värderas med hjälp av senaste officiella köpkurs, i lokal valuta.

För innehav i onoterade aktier, främst riskkapitalbolag, ska värderingen i första hand följa IPEVCs principer eller likvärdiga värderingsprinciper och ska i första hand vara baserat på tillgängliga marknadspriser, men även andra värderingsmetoder som t. ex. diskonterat kassaflöde, substansvärdeметод, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering används. Generellt gäller att innehavaren ska uppvisa verkligt värde med beaktande av försiktighet och konsekvens i värderingen. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Verkligt värde för s k fond-i-fond ska fastställas utifrån underlag erhållet från extern part utsedd av fond i fondförvaltaren. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Både svenska och utländska obligationer och andra räntebärande värdepapper med officiell handel marknadsvärderas dagligen med hjälp av senaste officiella köpkurs i lokal valuta.

För instrument utan officiell handel och där tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Obligationer och andra räntebärande värdepapper utan officiell handel marknadsvärderas med hjälp av en yieldkurva baserad på Stibor (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknadsmässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig kreditspread.

Derivat

Derivat värderas till verkligt värde. Börshandlade ränte- och aktieterminer tas upp till det verkliga värdet utifrån senaste officiella köp- eller säljkurs. Ränteswappar och swaptions värderas med hjälp av yieldkurvor baserad på köp- och säljkurs samt avseende

Swaptions; även volatilitetsytor. OTC-aktieindexoptioner marknadsvärderas med hjälp av Black & Scholes värderingsmodell, med marknadsdata som input. Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot kronor för aktuell valuta vid värderingsdagens slut och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Transaktionskostnader för derivat kostnadsförs.

Tkr, 2017	Aktier och andelar	Totalt
Ingående balans 2017-01-01	147	147
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat	-35	-35
Försäljningslikvid försäljning	-31	-31
Utgående balans 2017-12-31	81	81
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen 2017-12-31	-10	-10

Tkr, 2016	Aktier och andelar	Totalt
Ingående balans 2016-01-01	144	144
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat	30	30
Försäljningslikvid försäljning	-27	-27
Förflyttning in till nivå 3		
Utgående balans 2016-12-31	147	147
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen 2016-12-31	30	30

Värderingstekniker och väsentliga indata för innehav tillhörande nivå 2

Förenade Liv har innehav i valutaterminer vilka hänförs till värderingskategori 2.

Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot svenska kronor för aktuell valuta och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid.

Värderingstekniker och väsentliga ej observerbara indata för innehav tillhörande nivå 3

Till nivå 3 hänförs andelar i investeringsfonder och teckningsrätter.

Förenade Liv innehav i investeringsfonder avser private equityfonder. Fonderna värderas med alternativ värderingsmetod för vilka observerbara indata inte finns tillgänglig.

Värderingen baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren. Värderingen följer IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) utfärdade av EVCA (European Venture Capital Association), som är en sammanslutning av riskkapitalföreningar som har gått samman och tagit fram värderingsprinciper för beräkning av verkliga värden. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. IPEVCs värderingsmetoder inkluderar användning av diskonterat kassaflöde, substansvärdeometoden, nyligen genomförs transaktioner och multipelvärdering, som innebär att jämförelse görs av relativa värden för aktie och/eller företaget s.k. multiplar (nyckeltal).

Teckningsrätter i nivå 3 är inte noterade på en aktiv marknad.

Det föreligger inte någon aktiv handel och inte heller några noterade marknadsdata och för större delarna av innehaven finns det inte annan observerbar marknadsdata att tillgå för denna typ av tillgångar.

Not 21. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder

2017, Tkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar			-
Aktier och andelar	-	763 748	763 748
Obligationer och räntebärande värdepapper	282 365	2 558 671	2 841 036
Derivat	65	-	65
Utlåning kreditinstitut	2 113	-	2 113
Återförsäkrares andel av premiereserv			
Oreglerade skador	31 599	-	31 599
Fordringar avseende direkt försäkring	68 823	-	68 823
Fordringar avseende återförsäkring	30 689	-	30 689
Övriga fordringar	35 908	-	35 908
Materiella tillgångar	8	-	8
Kassa och bank	236 850	-	236 850
Aktuell skattefordran	32 938	-	32 938
Upplupna ränte- och hyresintäkter	23 841	-	23 841
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	363	-	363
Summa tillgångar	745 562	3 322 419	4 067 981
Skulder och avsättningar			
Ej intjänade premier och kvardröjande risker	24 240	-	24 240
Livförsäkringsavsättning	15 461	166 030	181 491
Avsättningar för oreglerade skador	610 628	982 575	1 593 203
Avsättningar för återbäring och rabatter	110 427	203 743	314 170
Avsättningar för andra risker och kostnader	61 870	613	62 483
Skulder avseende direkt försäkring	2 905	-	2 905
Skulder avseende återförsäkring	-	-	-
Derivat	2 784	-	2 784
Övriga skulder	25 346	-	25 346
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	12 648	-	12 648
Summa skulder och avsättningar	842 069	1 352 961	2 195 030

Not 22. Materiella anläggningstillgångar

Tkr	2017	2016
Inventarier		
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	1 168	1 588
Utgående balans 31 december	1 168	1 168
Akkumulerade avskrivningar		
Ingående balans	-1 152	-1 299
Årets avskrivningar	-8	147
Utgående balans 31 december	-1 160	-1 152
Redovisat värde 1 januari	16	289
Redovisat värde 31 december	8	16

Not 23. Disposition av företagets vinst eller förlust

Förslag till vinstdisposition

Konsolideringsfond	1 843 329 789,80
Årets resultat	- 36 872 831,45
varav	
Skadeförsäkringsrörelsen	- 50 220 824,98
Livförsäkringsrörelsen	<u>13 347 993,53</u>
Totalt, kronor	1 806 456 958,35

Styrelsen och vd föreslår stämman att årets förlust, 36 872 831,45 kronor avsätts till konsolideringsfonden

Not 24. Obeskattade reserver

Tkr	Periodiseringsfond
Ingående balans 2016	235 542
Avsättning/Upplösning	-235 542
Utgående balans 2016	-
Ingående balans 2017	-
Avsättning/Upplösning	27 254
Utgående balans 2017	27 254

Not 25. Ej intjänade premier och kvardröjande risker

Tkr	2017 Brutto	Avgiven	Netto	2016 Brutto	Avgiven	Netto
Avsättning för ej intjänade premier						
Ingående balans	64 104	-10 939	53 165	-54 792	6 250	-48 542
Premieinkomst	621 678	-	621 678	639 114	-65 349	573 765
Intjänade premier under perioden	-661 542	10 939	-650 603	-520 218	48 160	-472 058
Utgående balans	24 240	-	24 240	64 104	-10 939	53 165

Not 26. Livförsäkringsavsättning

Tkr	2017	2016
Ingående balans	219 848	226 444
Inbetalda premier	437 756	541 482
Premier som förbrukats under året	-470 262	-540 924
Övrigt	-5 850	-7 154
Utgående balans brutto	181 492	219 848
Utgående balans netto	181 492	219 848

Not 27. Avsättning för återbäring och rabatter

Tkr	2017	2016
Ingående balans	424 597	554 279
Årets avsättningar för återbäring och rabatter	-110 427	-129 682
Utgående balans	314 170	424 597

Not 28. Avsättning för oreglerade skador

Tkr	2017	2016
Ingående balans brutto	1 469 607	1 361 436
Kostnad för skador som inträffat innevarande år	965 660	958 478
Utbetalda försäkringsersättningar	-812 180	-814 293
Avvecklingsresultat	47 411	41 042
Avsättning relaterade till Fusion	-	-
Effekt av ändrade antagande	-77 294	-77 056
Utgående balans avsättning för oreglerade skador	1 593 203	1 469 607
Utgående balans återförsäkrares andel	-31 599	-57 430
Utgående balans netto	1 561 604	1 412 177

Not 29. Uppskjuten skatteskuld

Tkr	2017	2016
Uppskjutna skattefordringar (-) och skatteskulder (+)		
Aktier och andelar	51 784	75 711
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	10 841	16 658
Derivat	-598	-111
Avs för pensionsförpliktelser utanför tryggandelag	-172	-558
Uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder, netto	61 855	91 700

Samtliga förändringar mellan åren i posten uppskjuten skatt har redovisats som uppskjuten skattekostnad/ skatteintäkt i resultaträkningen.

Not 30. Pensioner och liknande förpliktelser

Tkr	2017	2016
Ingående balans	2 041	3 697
Kostnader för tjänstgöring innevarande period	41	94
Räntekostnad	48	101
Aktuariella vinster (-) och förluster (+)	-1 153	-1 602
Övrigt	-349	-249
Utgående balans	628	2 041

Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser

Diskonteringsränta	2,43%	2,77%
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	2,43%	2,77%
Framtida löneökning	3,40%	3,25%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,40%	3,25%
Framtida ökning av pensioner (Inflation)	1,90%	1,75%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%
Livslängdsantaganden	FFFS 2007:31	FFFS 2007:31

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser i moderföretaget avser ej tryggade förpliktelser enligt kollektivavtal. Anställda födda 1955 eller tidigare och som var anställda den 1 juni 2006 har rätt att gå i pension vid 62 års ålder, för övriga anställda gäller 65 år. Den som har möjlighet att gå vid 62 års ålder kan maximalt få en ersättningsnivå motsvarande cirka 65 procent av pensionsmedförande lön fram till 65 års ålder.

När den anställda väljer att gå i pension vid 62 års ålder gör Folksam en kompletterande premieinbetalning för att täcka pensionsförmånen fram till 65 års ålder. Beräkning av avsättning för pensioner och liknande förpliktelser har gjorts med antagande om att cirka 50 procent utnyttjar möjligheten till förtida pensionsavgång.

Ytterligare information om pensionsåtaganden lämnas i not Medeltal anställda samt löner och ersättningar.

Not 31. Skulder avseende direkt försäkring

Tkr	2017	2016
Skulder avseende försäkringsföretag	2 320	1 218

Not 32. Derivat

Tkr	2017	2016
Derivatinstrument med positiva värden eller värden noll		
Verkligt värde		
Aktieterminer	52	71
Ränteterminer	13	2
Valuteterminer	-	1 714
Summa verkligt värde	65	1 787
Derivatinstrument med negativa värden		
Verkligt värde		
Aktieterminer	52	50
Ränteterminer	166	151
Valuteterminer	2 567	2 089
Summa verkligt värde	2 785	2 290

Nominellt belopp/återstående kontraktssenlig löptid på derivat med positiva värden eller värde noll

	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Tkr, 2017			
Aktieterminer	7	-	-
Ränteterminer	55 362	-	-
Tkr, 2016	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Aktieterminer	29	-	-
Ränteterminer	27 340	-	-
Valuteterminer	1 730	-	-

Nominellt belopp/återstående kontraktssenlig löptid på derivat med negativa värden eller värde noll

	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Tkr, 2017			
Aktieterminer	4	-	-
Ränteterminer	212 863	-	-
Valuteterminer	2 435	-	-
Tkr, 2016	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Aktieterminer	6	-	-
Ränteterminer	217 958	-	-
Valuteterminer	1 809	-	-

Not 33. Upplysningar om kvittning

Tkr

Företaget har ISDA avtal för OTC derivatavtal. Detta avtal ger parterna en kvittningsrätt av marknadsvärdet på skulder mot marknadsvärdet på fordringarna på motparten i fall av allvarligt betalningsfallissemang. Vidare har företaget i flera fall CSA avtal som kräver den ena parten i derivatavtalet ska ställa säkerhet till den andra om marknadsvärdet på en skuldposition överstiger en överenskommen nivå under en överenskommen tidsperiod.

		Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen					
		Bruttobelopp redovisade finansiella tillgångar	Bruttobelopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balans-räkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balans-räkningen	Finansiella instrument	Erhållen/erlagd kontant säkerhet	Netto belopp
Tkr, 2017							
Balanspost	Tillgångar						
	Derivat (OTC)	-	-	-	-	-	-
Skulder	Derivat (OTC)						
Derivat	Derivat (OTC)	2 567	-	2 567	-	-	2 567

		Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen					
		Bruttobelopp redovisade finansiella tillgångar	Bruttobelopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balans-räkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balans-räkningen	Finansiella instrument	Erhållen/erlagd kontant säkerhet	Netto belopp
Tkr, 2016							
Balanspost	Tillgångar						
	Derivat (OTC)	1 715	-	1 715	-777	-	938
Skulder	Derivat (OTC)						
Derivat	Derivat (OTC)	2 089	-	2 089	-777	-	1 312

Not 34. Övriga skulder

Tkr	2017	2016
Skulder till koncernföretag	4 437	6 375
Skulder till närstående företag	1 127	211
Övrigt	19 782	10 405
Summa	25 346	16 991

Not 35. Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Tkr	2017	2016
Upplupna kostnader	6 908	9 839
Förutbetalda intäkter	5 740	31 445
Summa	12 648	41 284

Not 36. Ställda säkerheter

Tkr	2017	2016
Övriga ställda säkerheter (bokfört värde)		
För försäkringstagarnas räkning registerförda tillgångar:		
Aktier och andelar	763 748	983 903
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 836 499	2 772 381
Derivat	-2 719	-502
Kassa och bank	61 974	46 625
Upplupna räntor och hyresintäkter	23 841	28 624
Summa	3 683 343	3 831 031
För andras räkning pantsatta tillgångar		
Likvida medel	2 113	4 552
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4 526	2 774
Upplupen ränta obligationer	11	-
Summa	6 650	7 326
Totalt ställda säkerheter	3 689 993	3 838 357

Säkerheter har ställts i enlighet med clearinginstitutens angivna marginalsäkerhetskrav.

Ställda säkerheter

I händelse av bestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. Förenade Liv har rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som tillgångarna enligt Försäkringsrörelselagen överstiger de åtaganden som företaget har mot försäkringstagarna. De försäkringstekniska åtagandena uppgår till 2 113 104 (2 178 156) tkr.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser obligationer och/eller likvida medel pantsatta för positioner i börshandlade derivat. Pantsättning är ett krav från clearinginstitutet och således en förutsättning för handel. För andras räkning pantsatta tillgångar avser också likvida medel pantsatta för positioner i OTC-derivat. Pantsättningen avser reglering av realiserat resultat och regleras via motparterna ingångna ISDA-avtal.

Not 37. Eventualförpliktelser

Tkr	2017	2016
Eventualförpliktelser	-	-

Not 38. Upplysningar om närstående

Närstående parter

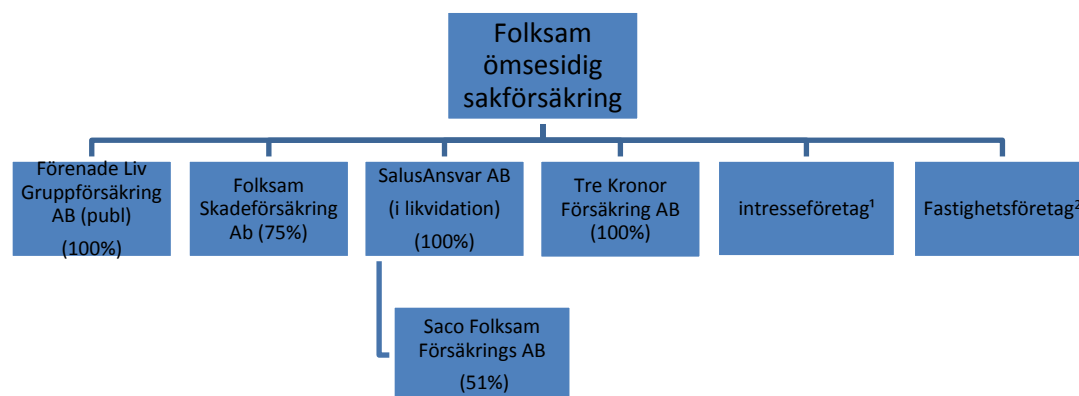
Denna not innehåller en beskrivning av väsentliga relationer mellan Förenade Liv och närstående företag i Folksam (Folksam Sak-koncernen respektive Folksam Liv-koncernen, inklusive KPA Pension) samt övriga närstående parter. Samtliga företag i Folksam definieras som närstående.

Övriga närstående parter utgörs av nyckelpersoner, nyckelpersoners nära familjemedlemmar (enligt definitionen i IAS 24) samt företag som står under bestämmande eller betydande inflytande av nyckelpersoner eller deras nära familjemedlemmar. Med företag avses alla typer av företag och organisationer förutom företag i Folksam och företag/organisationer med inflytande i Folksam genom styrelsrepresentation. Nyckelpersoner överensstämmer med de ledande befattningshavare för vilka upplysning lämnas avseende "Ersättning och förmåner till ledande befattningshavare" i not 39. Det förekommer inga transaktioner med övriga närstående parter utöver normala kundtransaktioner på marknadsmässiga villkor.

Som närstående parter räknas inte de organisationer som har styrelsrepresentation i företag i Folksam. Dessa agerar inte i direkt eget intresse utan representerar försäkringstagarna.

Bolagsstruktur i Folksam

Folksam Består av två koncerner. Folksam Sak-koncernen och Folksam Liv-koncernen, se bild för legal struktur för Folksam Sak nedan. Detaljerad redovisning av Sak-koncernföretag finns i not 18 i Folksam Sak årsredovisning, och Liv-koncernföretag finns i not 18-19 i Folksam Liv årsredovisning.

¹Detaljerad redovisning av andelar i intresseföretag finns i not 18 i Folksam ömsesidig sakförsäkring årsredovisning.

²Detaljerad redovisning av andelar i fastighetsföretag finns i not 18 i Folksam ömsesidig sakförsäkring årsredovisning.

Upplysningar om hur närståendetransaktioner ingås och följs upp

Varje år beslutar styrelsen om en verksamhetsplan som bl a beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vd ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplanen. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan företagen beslutas av styrelsen.

Kostnadsfördelning

Varje företag, verksamhetsområde och produkt ska bära sina direkta och/eller indirekt hänförliga kostnader. Driftskostnader fördelas så långt som möjligt efter faktiskt nyttjande på företag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bl a tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som beslutats av styrelsen operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan kostnadsställen/ företag som interndebiteras. Överenskommelserna, dokumenteras, och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Närståendetransaktioner

Följande transaktioner har skett mellan moderföretaget Folksam Sak och närstående parter inom:	2017				2016			
	Erlagd ersätt-ning	Erhållen ersätt-ning	Fordran	Skuld	Erlagd ersätt-ning	Erhållen ersätt-ning	Fordran	Skuld
Folksam Sak koncernen, Tkr								
Moderföretaget:	-	-	-	4 437	-	-	-	6 375
Administrativt stöd	22 062	5	-	-	27 117	-	-	-
Försäkringsrörelsen	5 760	1 591	-	-	6 812	508	-	-
IT	30 243	32	-	-	20 152	4 759	-	-
Kapitalförvaltning	-	-	-	-	73	-	-	-
Koncernföretag:	-	-	25 922	-	-	-	-	211
Administrativt stöd	32	90	-	-	32	-	-	-
IT	-	-	-	-	-	214	-	-
Totalt	58 097	1 718	25 922	4 437	54 187	5 481	-	6 586
Folksam Liv koncernen, Tkr								
Moderföretaget:	-	-	-	1 127	-	-	415	-
Administrativt stöd	270	-	-	-	20	-	-	-
Försäkringsrörelsen	4 254	-	-	-	3 382	-	-	-
IT	7	-	-	-	-	-	-	-
Kapitalförvaltning	4 383	-	-	-	4 332	-	-	-
Totalt	8 914	-	-	1 127	7 734	-	415	-
Totalt	67 011	1 718	25 922	5 564	61 921	5 481	415	6 586

Posten försäkringsrörelsen består framförallt av kostnader för skadehantering. Med kapitalförvaltning avses kapitalförvaltningskostnaderna. Bland IT-transaktionerna ingår bl a datautrustning, drift och utveckling av system, trycksaker samt telefoni. Administrativt stöd avser kostnader inom övriga centrala enheter, exempelvis kostnader för redovisning och revision.

Internränta

Internränta betalas för fordringar och skulder mellan företag inom Folksam. Räntan är STIBOR 1 vecka. I Förenade Liv uppgår inte internräntan till ett väsentligt belopp.

Not 39. Medelantal anställda samt löner och ersättningar

Medelantal anställda i Sverige¹	2017	2016
Tjänstemän	64	88
varav män	26%	47%

¹⁾ Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera företag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett företag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksam i förhållande till utfört arbete. Utifrån tillikaanställningsmodellen är medelantal anställda 68 (110) personer.

Löner, ersättningar och övriga förmåner, Tkr	2017	2016
Styrelse	673	707
Vd	-	1 050
Andra ledande befattningshavare	903	4 525
Summa ledande befattningshavare	1 576	6 282
Tjänstemän	22 272	42 184
Total	22 272	42 184
Sociala kostnader ¹⁾	10 606	21 152
varav pensionskostnader styrelse, inklusive löneskatt	-	-
varav pensionskostnader vd, inklusive löneskatt	-	610
varav pensionskostnader andra ledande befattningshavare, inklusive löneskatt	629	1 989
varav pensionskostnader tjänstemän, inklusive löneskatt	716	4 962

¹⁾ Inklusive upplösning av pensionsavsättningar

	2017		2016	
Fördelning kvinnor och män, ledande befattningshavare, antal	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Styrelse	2	1	3	5
Vd	-	1	-	1
Andra ledande befattningshavare	-	1	-	1
Summa kvinnor och män, ledande befattningshavare	2	3	3	7

Ersättningspolicy

Förenade Livs ersättningspolicy utgår från Folksam Saks ersättningspolicy samt de grundläggande värderingarna inom Folksam och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att Förenade Liv når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättningen ska vara individuell och differentierad, den ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på Förenade Liv. Ersättningarna ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Förenade Liv har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande varför huvuddelen av ersättningarna inom Förenade Liv ska utgöras av fast grundlön. Rörlig lön består i huvudsak av kollektivavtalade provisioner till säljande personal. För ledande befattningshavare och för chefen för internrevision utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda som kan påverka företagets risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för ett generellt belöningsprogram baserat på

Folksams övergripande mål fastställda av styrelserna för Folksam Liv och Folksam Sak och som gäller för alla anställda inom Folksam inklusive dotterföretag.

Beslutsgång för ersättningspolicy

Förenade Liv ersättningspolicy är fastställd av Förenade Liv styrelse.

Ersättningsutskott

Inom Förenade Liv har styrelseordföranden ersättningsutskottets roll.

Anställda som kan påverka risknivån i Förenade Liv

Förenade Liv har identifierat de anställda som väsentligen kan påverka risknivån i företaget. Denna grupp av anställda utvärderas löpande och kan ändras beroende på den påverkan de har från tid till annan. Anställda som kan påverka risknivån i Förenade Liv är vd samt tillikaanställda med ansvar för kontrollfunktioner samt i ledande strategiska befattningar, tillikaanställda i kontrollfunktioner samt tillikaanställda styrelseledamöter i moder- och dotterföretag som står under Finansinspektionens tillsyn.

Folksam belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksam inklusive dotterföretag utom för vd, koncernledning, vd/vice vd i dotterföretag och chef internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2017 var att skapa fokus på Folksams strategi och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebranschens mest nöjda kunder. Detta innebar ett fokus på Folksams affärsmål – Nöjda kunder samt Helkunder, vilka utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet.

Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor till maximalt 20 000 kronor per medarbetare beroende på grad av målluppfyllelse.

Utfallet i belöningsprogrammet avsätts i sin helhet obligatoriskt i en pensionsförsäkring.

Ersättning styrelse

Tkr	Arvode		Övriga förmåner		Sociala kostnader ³⁾		Totalt	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Styrelsens ordförande								
Sture Nordh	159	155	-	-	50	49	209	203
Övriga Styrelseledamöter								
Lars-Erik Klason ⁴⁾	84	110	-	-	14	18	98	127
Git Claesson Pipping	99	103	-	-	31	32	130	135
Elisabeth Sasse	-	-	-	-	-	-	-	-
Pia Carlsson-Thörnqvist ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-
Christina Björklund, personalrepr ²⁾	12	21	-	-	4	7	16	28
Torbjörn Eckerdal ²⁾	48	-	-	-	15	-	63	-
Anneli Ersson (suppleant) ²⁾	3	3	-	-	1	1	4	4
Nicklas Hjert ²⁾	84	97	-	-	26	30	110	127
Linda Jonsson (suppleant) ²⁾	3	-	-	-	1	-	4	-
Peter Lennartsson ²⁾	92	103	-	-	29	32	120	135
Eva-Lotta Nilson ²⁾	77	96	-	-	24	30	101	126
Jonas Richardsson, personalrepr (suppleant) ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristian Sihlén, personalrepr ¹⁾	-	3	-	-	-	1	-	4
Ann-Charlotte Tollqvist, personalrepr ²⁾	12	18	-	-	4	6	16	24
Summa ersättning styrelse	673	707	-	-	199	205	871	912

¹⁾ Avgick vid årsstämman april 2016

²⁾ Avgick under september 2017

³⁾ Varav inga pensionskostnader

⁴⁾ Styrelseledamot har avlidit under året

Arvodesnivåer styrelsen, Tkr

Styrelsen	2017	2016
Styrelseordförande, fast årsarvode	100	100
Vice ordförande, fast årsarvode	-	-
Övriga exklusive vd, fast årsarvode	55	55
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,5	7
Ledamot som ingår i Folksams koncernledning	-	-
Personalrepresentanter		
Sammanträdesarvode per tillfälle	3	3

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner, Tkr

Vd	2017	2016
Kenneth Axelsson (konsult), fr o m 2016-10-01		
Grundlön	-	-
Övriga förmåner och ersättningar	-	-
Pensionskostnad	-	-
Vd		
Sari Zander, t o m 2016-09-30		
Grundlön	-	1 045
Övriga förmåner och ersättningar ¹⁾	-	5
Pensionskostnad ²⁾	-	610
Summa kostnader	-	1 660

Årsredovisning 2017

Förenade Liv Grupp försäkring AB (publ)

Org.nr. 516401-6569

Andra ledande befattningshavare		
Andra ledande befattningshavare 1 (1) personer, varav 0 (1) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	875	4 463
Rörlig ersättning ³⁾	-	20
Övriga förmåner och ersättningar ¹⁾	28	62
Pensionskostnad ²⁾	629	1 989
Summa kostnader ⁴⁾	1 532	6 534
Övriga anställda		
Övriga anställda 60 (87) personer		
Grundlön	21 667	41 797
Rörlig ersättning ³⁾	605	387
Övriga förmåner och ersättningar ¹⁾	-	-
Pensionskostnad ²⁾	-755	4 962
Summa kostnader	21 517	47 146

¹⁾ Övriga förmåner och ersättningar avser huvudsakligen lunchförmåner.

²⁾ Pensionskostnader avser kostnader hänförligt till respektive år.

³⁾ Rörlig ersättning avser Folksams belöningsprogram.

⁴⁾ I posten "Andra ledande befattningshavare" ingår delvis ersättning som betalas av annat koncernföretag 0 (1 021) Tkr.

Ersättning och förmåner till ledande befattningshavare

Principer

Till styrelsens ordförande och ledamöter inklusive personalrepresentanter utgår arvode enligt bolagsstämman beslut. Dock utgår inget arvode för styrelseledamot som ingår i Folksams koncernledning. Styrelsens externa ledamöter har ett fast årsarvode på 55 000 (55 000) kronor samt ett sammanträdesarvode på 7 500 (7 000) kronor. Fackliga representanter och suppleanter har ett arvode om 3 000 (3000) kronor per sammanträde.

Ersättningen till vd utgår som konsultarvode. Ersättning för övriga andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Det finns inga rörliga ersättningar eller övriga ersättningar till vd. För övriga ledande befattningshavare utgår inga rörliga ersättningar utöver Folksams belöningsprogram. Med andra ledande befattningshavare avses de 1 personer (1 personer) som tillsammans med vd utgör företagets ledningsgrupp.

Pensioner

Företaget tillämpar den kollektivavtalade tjänstepensionsplanen, KTP, för alla anställda. Pensionsförpliktelserna är tryggade i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Pensionsålder för övriga anställda är 65 år. Några utestående pensionsförpliktelser för styrelse och vd finns inte.

Avgångsvederlag och liknande förmåner

Inga avtal om avgångsvederlag eller liknande förmåner för vd eller andra ledande befattningshavare finns.

Övrig information om ersättningar till anställda enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2015:12

För ersättningar intjänade tidigare än räkenskapsåret 2016 har inga belopp avsatts eller utbetalts under 2017. För räkenskapsåret 2016 har inga belopp avsatts för senare utbetalning.

Räkenskapsårets kostnadsförda totalbelopp för avgångsvederlag uppgick till 576 tkr. Överenskommelserna om avgångsvederlag har alla haft individuella behov. Räkenskapsårets ackumulerade totalbelopp för avgångsvederlag uppgick till 63 tkr och räkenskapsårets utbetalda avgångsvederlag uppgick till 4 534 tkr.

Pensionsåtaganden

Folksam tillämpar lagbegränsad IFRS i juridisk person och tillämpar reglerna i Tryggandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. Tillämpning av Tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Reglerna i IAS 19 avseende förmånsbestämda pensionsplaner tillämpas därför inte utan upplysningar lämnas enligt relevanta delar av vad som anges i IAS 19. Pensionsberäkningarna bygger på löne- och pensionsnivåer på balansdagen. Folksams pensionsplaner utgörs främst av pensionsförmåner som framgår i kollektivavtal gällande planen för Kooperationens tilläggspension, KTP, för tjänstemän samt till viss del av tillkommande pensionsförmåner för högre befattningshavare. Pensionsplanerna omfattar i huvudsak ålderspension, sjukpension och familjepension. Pensionsplanerna är främst tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens Pensionsstiftelse (KP).

Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionen men har givit Pensionsstiftelsen i uppdrag att ombesörja utbetalningen av pension å Folksams vägnar. Förenade Liv redovisar löpande sin del av pensionskostnaden i resultaträkningen, i takt med att den uppstår i Folksam. Nedanstående uppgifter avser hela Folksam exklusive KPA företagen.

Pensionsåtagande tryggade i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse

Mkr	2017	2016
Verkligt värde på särskilt avskiljbara tillgångar	4 402	4 273
Pensionsåtagande tryggade i Pensionsstiftelsen	-3 814	-3 608
Övervärde (inkl buffertkapital)	588	665
Specifikation av verkligt värde på särskilt avskilda tillgångar i Konsumentkooperationens Pensionsstiftelse	2017	2016
Räntebärande värdepapper	2 509	2 478
Aktier	1 365	1 325
Övriga tillgångar	528	470
Totalt värde på särskilt avskilda tillgångar	4 402	4 273
Kostnader för pensioner pensionering i egen regi	2017	2016
Avsättning till Pensionsstiftelsen	222	212
Utbetalade pensioner	195	187
Gottgörelse för pensionsutbetalningar och administration	-195	-187
Särskild löneskatt på pensionskostnader, 24,26%	54	51
Avgår avkastning på särskilt avskilda tillgångar	-214	-264
Nettokostnad för pensioner i egen regi	62	-1

Not 40. Avstämning av totalavkastningstabell

Tkr	Not	Ingående marknads- värde 2017-01-01	Utgående marknads- värde 2017-12-31	Total- avkastning 2017
Räntebärande				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	16	2 775 148	2 841 036	
Upplupen ränta		28 631	23 841	
Valutaderivat	32	-374	-152	
Räntederivat, netto	32	-149	-2 567	
Likvida medel		47 125	60 591	
Räntebärande innan värderingsskillnader		2 850 381	2 922 749	10 822
Prisskillnader olika antal likviddagar vid värdering		2 475	2 304	-326
Värderingsprinciper terminer		149	153	157
Räntebärande enligt TAT		2 853 005	2 925 206	10 653
Aktier				
Aktier och andelar	15	983 903	763 748	
Fordran restitutioner		229	177	
Aktiederivat,		21	-	
Omklassificering till alternativa placeringar		-141	-76	
Likvida medel		4 023	3 393	
Aktier innan värderingsskillnader		988 035	767 242	12 755
Skillnad värderingskurs bid/traded		-1 585	1 574	2 925
Värderingsprinciper terminer		-21	-	50
Aktier enligt TAT		986 429	768 816	15 730
Alternativa placeringar				
Onoterade aktier		141	76	
Likvida medel		29	56	
Alternativa placeringar innan värderingsskillnader		170	132	-39
Värderingsskillnader		3	3	-
Alternativa placeringar enligt TAT		173	135	-39
Summa placeringar		3 839 607	3 694 157	26 344

Not 41. Tvister

Det förekommer inte några tvister som i väsentligt avseende kan påverka företagets finansiella ställning.

Not 42. Väsentliga händelser efter balansdagen

Styrelsen har föreslagit bolagsstämman att godkänna överlåtelse av försäkringsbestånd till Folksam Sak och Folksam Liv mot bakgrund av tidigare träffat trepartsavtal om införlivning av Förenade Livs verksamhet i respektive Folksambolag.

Årsredovisningens undertecknande

Styrelsen och vd försäkrar att årsredovisningen är upprättad i överensstämmelse med god redovisningssed för försäkringsföretag, lämnade uppgifter stämmer med de faktiska förhållandena och ingenting av väsentlig betydelse är utelämnat som skulle kunna påverka den bild av företaget som skapats av årsredovisningen.

Stockholm den 16 mars

Sture Nordh
Styrelsens ordförande

Kennet Axelsson
vd

Elisabeth Sasse

Lars Erik Klason

Git Claesson Pipping

Vår revisionsberättelse har lämnats
KPMG AB

Anders Bäckström
Auktoriserad revisor

Definitioner och begrepp

Aktiefonder

En fond som placerar sitt kapital i aktier och andra aktierelaterade instrument. Avkastningen är i regel starkt kopplad till hur den aktiemarknad där fonden investerar utvecklas.

Aktieoptioner

En option som har en aktie som underliggande vara. En aktieoption ger innehavaren rätten men inte skyldigheten att när som helst under löptiden köpa eller sälja aktier till ett på förhand bestämt lösenpris.

Försäkrad

Den person som omfattas av försäkringen.

Försäkringstagare

Den som har ingått försäkringsavtal med ett försäkringsföretag.

Förvaltad kapital

Totala tillgångar med avdrag för finansiella skulder (andra avsättningar, skulder samt upplupna kostnader och förutbetalda intäkter) enligt balansräkningen.

Kapitalandelsmetoden

Förvärv av andelar i ett intresseföretag (inte dotterföretag). Det förvärvande företags andel av kapitalet i det förvärvade företaget beräknas. Beräkningen görs på samma sätt som enligt förvärvsmetoden (som används vid förvärv av dotterföretag).

Kapitalavkastning

Intäkter och kostnader samt realiserade vinster och förluster på placeringstillgångarna i årets resultat.

Kapitalbas (enligt solvens II)

Kapitalbasen består av primärkapital och tilläggskapital som har godkänts av Finansinspektionen.

I primärkapital ingår följande poster, den positiva skillnaden mellan tillgångar och skulder, inklusive försäkringstekniska skulder samt efterställda skulder. Tilläggskapital är en post som inte ingår i primärkapitalet men som kan krävas in för att täcka förluster.

Kollektiv konsolideringskapital

Visar skillnaden mellan företags tillgångar värderade till verkligt värde och företags åtagande, garanterade och ej garanterade. Det kollektiva konsolideringskapitalet beräknas separat för premiebestämda och förmånsbestämda försäkringar.

Konsolideringskapital

Är moderföretagets eget kapital inklusive övervärde/undervärde i dotterföretagen samt joint venture. Avdrag görs för immateriella tillgångar vilka inte kan användas för att täcka förluster.

Medelantal anställda

Medelantalet anställda beräknas med utgångspunkt från antalet arbetstimmar, betald tid, relaterad till en årsarbetstid, exklusive ombud.

Minimikapitalkrav

Minimikapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 85 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Obligationer

En räntebärande löpande skuldförbindelse, eller ett skuldebrev, som ges ut (emitteras) av stat, kommun, kreditmarknadsföretag, hypoteksinstitut eller större företag. Obligationer har i allmänhet lång löptid, minst ett år. Obligationens nominella belopp återbetalas när löptiden gått ut, däremellan sker periodiska ränteutbetalningar.

ORSA

"Own Risk Solvency Assessment" det vill säga egen risk- och solvensbedömning där företagets risker och kapitalbehov bedöms.

Placeringsstillgångar

Tillgångar som har karaktären av kapitalplacering, det vill säga räntebärande värdepapper, aktier och fondandelar.

Premie

Pengar som arbetsgivaren betalar in till en anställds tjänstepension kallas för premie.

Premieinkomster

Med premieinkomst avses vederlaget till försäkringsföretag för det försäkringsskydd som har börjat gälla under perioden. Premieinkomsten beräknas exklusive rabatter, kreditförluster på premiefordringar, premieskatter och övriga offentliga avgifter. Premieinkomsten uppges till bruttobelopp före avräkning av återförsäkrars andel.

Premieintäkter

Premieintäkter beräknas som summan av premieinkomsten och förändringen i premieansvaret efter avräkning av återförsäkrars andel. Med premieintäkter avses ersättningen till försäkringsföretag för företagets försäkringsskydd för egen räkning som gäller under perioden.

SCR-kvot

Med SCR-kvot avses solvenskapitalkrav i förhållande till kapitalbas.

Totala sjuktal

Det totala antalet sjuktimmar dividerat med schemalagd tid.

Solvens/Solvensgrad

Förmågan att lösa sina skulder eller stå för sina åtaganden till försäkringstagarna.

Solvens II

De regler för försäkringsföretags ekonomiska ställning och styrka (solvens) som arbetas fram inom EU. Reglerna började gälla den första januari 2016.

Solvenskapitalkrav

Solvenskapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 99,5 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Solvenskvot

Ett försäkringsföretags kapitalbas dividerad med företagets solvensmarginal. Solvenskvoten måste överstiga 1, för att solvenskravet ska vara uppfyllt.

Solvensmarginal

Solvensmarginalen är den lägsta nivå som kapitalbasen ska uppgå till. Den beräknas utifrån verksamhetens art och omfattning. I Solvens II införs i stället begreppet solvenskapitalkrav med mer detaljerade beräkningsregler.

Termin

Med termin menas ett avtal om köp av egendom vid en framtida tidpunkt till ett bestämt pris (som fastställdes i samband med upprättandet av kontraktet), eller alternativt rätt till kontantavräkning. Ibland används det engelska uttrycket futures även på svenska.

Totalavkastning

Totalavkastningen i procent är beräknad som kapitalavkastning i förhållande till genomsnittligt förvaltad kapital.

Valutakurssäkring

Används för att skydda utländska innehav från valutakursfall.

Bolagsbenämningar

Folksam och Folksamgruppen

Folksam och Folksamgruppen omfattar Folksam Liv-koncernen och Folksam Sak-koncernen. I begreppet koncern ingår konsoliderade och ej konsoliderade företag.

Folksam Liv-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. För information om vilka företag som ingår i koncernen se not Aktier och andelar i koncernföretag samt not Aktier och andelar i intresseföretag.

Folksam Sak-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Sak konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. För information om vilka företag som ingår i koncernen se not Aktier och andelar i koncernföretag samt not Aktier och andelar i intresseföretag.

Folksam Liv-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt Solvens II-regelverket, för Folksam Liv motsvarar det företag som ingår i Folksam Liv-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Folksam Sak-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt Solvens II-regelverket, för Folksam Sak motsvarar det företag som ingår i Folksam Sak-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna. Det som skiljer mellan Folksam Sak-koncern (finansiella rapporter) och Folksam Sak-gruppen (Solvens II) är hur vissa företag konsolideras. Ett företag kan t ex klassificeras som intresseföretag i de finansiella rapporterna men i Solvens II ingår de inte i gruppen då regelverket i Solvens II innebär en strikt gräns på att innehav mindre än 20 procent inte ingår i gruppen.

Sicklaön Bygg Invest och Power Wind Partners konsolideras som intresseföretag i de finansiella rapporterna men ingår inte i gruppen enligt Solvens II utan tas upp som ett externt innehav.